

JUBILEUMSSKRIFT

Astrid Lindgren Memorial Award

2002–2022

all 200
no - chet
gr no 2
no - 200
48 sep. 200
no - 200
200 no 2

JUBILEUMSSKRIFT

Astrid Lindgren Memorial Award

2002–2022

© Astrid Lindgren Memorial Award 2022

litteraturpris@alma.se

alma.se

20 YEARS OF CELEBRATING
CHILDREN'S RIGHT TO
GREAT STORIES

En röst för barn- och ungdomslitteraturen

En förälder läser en saga för ett barn som är nerbäddat i sin varma mjuka säng. De fantastiska bilderna på varje sida, röstens mjuka lugn och upprepningen av en saga som har berättats så många gånger tidigare, tröstar och inger trygghet tills hon somnar men befäster också kulturella traditioner som är tusentals år gamla.

Sittande på helspänn i sängen lyssnar ett barn på en berättelse om orättvisa, hon blir mer och mer arg. Denna berättelse inspirerar, sporrar och planterar ett frö av hängiven aktivism som kommer att bestå livet ut.

På en buss på väg hem från skolan och oförmögen att slita sig, har en ung läsare fastnat i ett äventyr som handlar om någon som är precis som hon, men i en annan tid, på en annan plats, i ett annat universum. Inbjudan till fantasins värld kommer att förbli hos henne för alltid.

De här berättelserna, och naturligtvis många, många, många fler, skulle kunna hjälpa oss att förklara varför Astrid Lindgren Memorial Award slår fast att ”barn har rätt till bra berättelser”.

När vi reflekterar över de tjugo år där vi lyft fram och hedrat några av de största gärningarna inom barn- och ungdomslitteraturen påminns vi ständigt inte bara om betydelsen av våra tidigare pristagare utan även om den stora och fantastiska uppgift vi har framför oss. ALMA:s ansvar är att vara en röst för barn- och ungdomslitteraturens betydelse i en ständigt föränderlig värld. Oavsett de förändringar vi har sett under de senaste tjugo åren har barn- och ungdomslitteraturens betydelse förblivit oförändrad. I den här publikationen har våra framstående tidigare och nuvarande juryledamöter skrivit en personlig reflektion över de tjugotvå författare, illustratörer

och läsfrämjande organisationer som har tilldelats priset sedan det grundades.

Astrid Lindgren Memorial Award instiftades 2002 av den svenska regeringen. Varje år belönas en person eller organisation som bidrar till litteraturens betydelse för barn och unga över hela världen. Prissumman på fem miljoner svenska kronor gör priset till världens största i sitt slag. Två årtionden har gett oss möjlighet att reflektera och utvärdera det vi hittills har åstadkommit och visar vägen för kommande utmaningar. Det påminner oss också om vårt ansvar. Det är inget enkelt åtagande, varje år är valet av pristagare en rigorös, krävande, noggrann och omsorgsfull process. Vi är tacksamma för de hundratals nomineringar som vi får från hela världen genom våra nomineringsinstanser. Utan deras förslag skulle vi inte ha ett pris, och varje år ökar vi antalet nomineringsinstanser och platser globalt. Priset stöds nu av fler än 70 länder. Vi är naturligtvis också mycket tacksamma för juryns arbete.

Urvalsprocessen tar minst ett år och de tolv juryledamöterna läser och studerar noggrant kandidaternas arbeten. När du läser de individuella och personliga texterna som våra juryledamöter har skrivit i publikationen är det fascinerande att föreställa sig de hundratals andra nominerade som de också har granskat och övervägt under årens lopp.

Barn- och ungdomslitteraturens värld förändras. För tjugo år sedan befann sig den digitala värld vi nu tar för självklar bara i sin linda. Den globala kommunikationen sker idag blixtnabbt, det är enkelt att distribuera bilder och nya spännande medier är under ständig utveckling. Detta har redan förändrat världen och kommer fortsätta göra så även framöver. Men de tre små scenerna jag inledde med pekar mot en annan sanning – att betydelsen av bra berättelser trots allt kommer att leva kvar!

Suzi Ersahin

Kanslichef Astrid Lindgren Memorial Award

Barn har rätt till bra berättelser

Att få en läsupplevelse är att drabbas av en särskild kraft. En kraft som kan vidga världar, erövra språk, utmana tankar och låta fantasin vandra fritt.

Astrid Lindgren Memorial Award (ALMA) instiftades för tjugo år sedan av Sveriges regering för att värna barnens rätt till bra berättelser. Varje år belönas en person eller organisation som bidrar till litteraturens betydelse för barn och unga över hela världen. Prissumman på fem miljoner svenska kronor gör priset till världens största i sitt slag. Det visar hur viktig ungas läsning är, nu och i framtiden.

ALMA verkar för att unga runtom i världen får tillgång till de världar som läsning öppnar dörrar till. Den uppmärksamhet priset för med sig leder till att böcker översätts till fler språk och att fler barn kan ta del av litteratur som vidgar deras tankar, fantasier och idéer. Läsning kan bidra till att öka förståelsen och utbytet mellan kulturer och människor. Förutom att hedra minnet av Astrid Lindgren är priset ett sätt att bidra till en mer demokratisk och öppen värld.

Priset administreras av Kulturrådet.

Så utses pristagarna

Till Astrid Lindgren Memorial Award nomineras varje år hundratal kandidater från hela världen. Listan över kandidater publiceras varje höst och är en värdefull inspirationskälla för alla som vill upptäcka internationell barn- och ungdomslitteratur. Här finns författare, illustratörer och berättare liksom de som arbetar med att främja läsning bland barn och unga.

Tolv ledamöter har det svåra men roliga uppdraget att varje år utvärdera de nominerade kandidaterna och utse en pristagare. För att hitta det mest intressanta och nyskapande – och för att vidga perspektiven – bjuder juryn inför varje ny process in organisationer från hela världen som inkommer med nomineringar. Kandidaterna offentliggörs alltid på hösten och det är startskottet för juryns arbete med att utse en pristagare. Tillkännagivandet sker på våren året därpå.

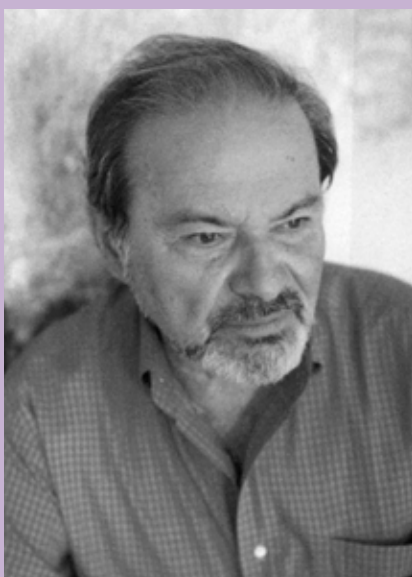
2003

Maurice Sendak

Juryens motivering

”Maurice Sendak är den moderna bilderbokens portalgestalt. Som ingen annan har han utvecklat bilderbokens unika möjligheter att berätta – till glädje för ständigt nya bilderbokskonstnärer. Och han är en av de modigaste utforskarna av barndomens mest hemlighetsfulla skrymslen – till glädje för ständigt nya läsare.”

Illustration från **Till vildingarnas land** av Maurice Sendak. Copyright © 1963 av Maurice Sendak, copyright förnyad 1991 av Maurice Sendak. Används med tillåtelse av HarperCollins Publishers

Den amerikanska författaren och illustratören Maurice Sendak (1928–2012) föddes i Brooklyn, New York. I sina böcker har han borrar sig in till barndomens hemligaste skrymslen. Hans stora genombrott kom med **Till vildingarnas land** (Where the Wild Things Are) 1963. Den har kallats "bilderböckernas bilderbok" och översatts till en mängd olika språk och därmed lästs av flera generationer barn över hela världen.

Foto: John Dugdale

Maurice Sendak

Av Katarina Eriksson Barajas

Precis som Astrid Lindgren är Maurice Sendak lojal med barns sätt att tänka och fundera. Berättelserna lyckas balansera ett samtidigt barn- och vuxentilltal. Av Sendaks bilderböcker är *Till vildingarnas land* den mest kända. Precis som flera av hans berättelser utspelar den sig i en pojkes rum i drömmens och fantasins värld, gärna nattetid, och handlar om ett psykologiskt skeende som bearbetas. Huvudmotivet, konflikten med mamman, skildras endast i text. Medan annat, det stora oväsendet och sjöodjuret, skildras endast i bild. Max känner sig kränkt av sin mamma. Den klassiska sagoresa bort från hemmet och sedan hem igen som Max företar har tolkats som en kompensatorisk bearbetning av kränkningen genom den frizon som fantasilek erbjuder.

Bilden blir större och större över boksidan när Max mer och mer tar kontroll över tillvaron.

Till vildingarnas land är en av mina favoritböcker. Den är njutbar att läsa högt för barn. Dessutom lämpar den

sig utmärkt för att i undervisning av blivande lärare beskriva hur text och bild i bilderböcker är beroende av varandra för att driva berättelsen framåt. Det skickligt genomarbetade samspelet mellan text och bild i *Till vildingarnas land* har gjort att den brukar klassificeras som en genuin bilderbok.

Bilderboksforskare har pekat på hur *Till vildingarnas land* använder sig av bildformatet i berättelsen. Till exempel blir bilden större och större över boksidan när Max mer och mer tar kontroll över tillvaron. Max är vänd från läsaren när han seglar ut i världen på sin sångbåt i blädderriktningen; bilden överskrider då bokens mitt vilket också ses som ett sätt att visa Max expanderade jag, hans ökade egna utrymme. Transformationen skildras genom större och större bilder som också blir utfallande. När Max är hos vildingarna är bilden utfallande åt tre håll och när han tämjer dem expanderar bilden nedåt. Det stora oväsendet som är bokens klimax skildras i tre helbilder. Därefter vänder processen och då växer i stället marginalen. Månen går från halv till full; det innebär att Max resa varit lång, det symboliserar också kanske att något går från brist till helhet och harmoni? Att hitta och klura på sådana detaljer i de lekfulla bilderna tror jag bidrar till att *Till vildingarnas land* har stått sig så bra över tiden.

2003

Christine Nöstlinger

Juryns motivering

”Christine Nöstlinger är en pålitlig ouppfostrare av Astrid Lindgrens kaliber. Hennes mångskiftande och djupt engagerade författarskap är präglad av respektlös humor, klarsynt allvar och lågmäld värme och hon ställer sig oreserverat på barnens och de marginaliserades sida.”

”Kära föräldrar,

Härmed har Er innerligaste önskan gått i uppfyllelse. Vi producenter önskar Er all lycka och välgång med Er telning.

Måtte han alltid bli Er till glädje och motsvara de förväntningar Ni ställt på honom och vårt företag. Vi har gjort vårt yttersta för att garantera Er en lyckad, tilltalande och lovande telning.

Nu är det Er sak att ta god hand om honom!”

Ur **Burkpojken**, Rabén och Sjögren 2003, översättning: Karin Nyman. Originaltitel: **Konrad oder das Kind aus der Konservenbüchse**

Christine Nöstlinger (1936–2018) växte upp i Wien, Österrike. Hon skrev främst barn- och ungdomsböcker och arbetade även som journalist för tv, radio och tidskrifter. Hon skapade över hundra titlar – från fantastiska berättelser till realistiska vardagslivsskildringar och tillbakablickande självbiografiska historier. De flesta av de sjuttiofem böcker som finns på svenska har översatts av Astrid Lindgrens dotter Karin Nyman.

Foto: Paul Schirnhofe

Christine Nöstlinger

Av Janina Orlov

Häromdagen läste jag en bok som fick mig att skratta mer och godare än jag gjort på länge. Boken handlar om en färgstark dam, fru Bartolotti, som samlar på rabattkuponger och gratiserbjudanden. En dag anländer ett stort paket som innehåller en konservburk med en pojke i. Det är Konrad, sju år. Hans ankomst vänder upp och ner på tillvaron, inte bara för fru Bartolotti utan även för hennes herrbekant, den ordentlige apotekaren herr Egon.

Burkpojken Konrad är en fabriksprodukt, en felfri vara med inprogrammerade egenskaper. Som barn är han ett dygdemönster och dessutom verbalt avancerad. I själva verket talar och resonerar han som en vuxen. Men han bygger också med klossar i sin lek hörna eftersom det är vad barn förväntas göra. Fru Bartolotti, som tror att hon möjligen kan ha glömt bort beställningen, går utan ringaste erfarenhet tveklöst in för modersrollen. Hur är man som förälder? Hur och när ska man kyssa sitt barn? Vad äter de? Frågorna hopar sig och vad ska grannarna tro?

Så småningom blir det dags för Konrad att börja skolan. Han säger sig "efter moget övervägande under natten" ha kommit fram till att han ska gå direkt till tredje klass. Utanför skolan råder fru Bartolotti honom att tala "lite barnsligare" inför skoldirektionen. Konrad är helt oförstående och svarar "Pratar jag ickebarnsligt? Vad är ickebarnsligt?" Fru Bartolotti tvekar, men tror sig veta att sjuåringar talar enklare eftersom de inte kan så många ord som Konrad. "Vilka ord?" undrar han.

Konrads frågor är berättigade. Trots sin inprogrammerade kapacitet framstår han, ju längre berättelsen

framskrider, som en tabula rasa i proper förpackning. Han är den färdiga produkten och inte en människa i vardande. Scenen som utspelar sig framför skolan är därför av nyckelkaraktär. Den fullkomlige Konrad kommer till korta och ifrågasätter själv begreppet "barn" och allt som därmed förknippas. Från och med nu är han på riktigt stadd i utveckling. I det följande är det också skolan eller skolgången – ett annat slags fabrik – som står i centrum. Här möter Konrad andra barn som föga oväntat mobbar honom. Tack och lov finns Kitty, vännen som med hjälp av fru Bartolotti och apotekaren Egil lyckas lära Konrad att bli olydig. Åtgärden är nödvändig eftersom man på fabriken kommit underfund med leveransmissstaget och vill ha Konrad tillbaka. Ett möte med den förändrade pojken omintetgör kravet. Konrad motsvarar inte längre den verkliga beställarens önskemål och han får stanna hos fru Bartolotti. Men, undrar jag, är det olydnaden som avgår med segern? Odygdspåsen som triumferar i sann modern, barnlitterär, rebellisk anda? Svaret är nej. Christine Nöstlinger, för det är hon som har skrivit boken, är klokare än så. I slutet av romanen låter hon fru Bartolotti och herr Egon säga vilken Konrad de föredrar, den ordningsamme eller kaosartade.

Fru Bartolotti föredrar kaos medan herr Egon vill ha ordning. Nöstlinger låter barnet, Kitty, bestämma. Hon säger ungefär "det får vi snart se". Slutet är därmed öppet och frågorna lever vidare. Bland mycket annat visar Nöstlinger att begreppen är rörliga, barn kan vara dygdemönster eller busfrön, eller bådadera, medan vuxna emellanåt är otroligt barnsliga.

2004

Lygia Bojunga

Juryns motivering

”Lygia Bojunga upplöser lika svindlande lätt som det lekande barnet gränsen mellan fantasi och verklighet. I hennes dramatiska och muntligt präglade berättande är allt möjligt. På ett djupt originellt sätt förenar hon lekfullhet, poetisk skönhet och absurd humor med frihetspatos, social kritik och ett starkt engagemang för det utsatta barnet. Med fin psykologisk känsla låter hon sina läsare kliva rakt in i de drömmar och fantasier som hennes huvudpersoner använder för att överleva.”

”Jag vet inte om jag var så här redan när jag föddes eller om det har med min vän målaren att göra, men när jag tittar på något, så är det färgen det första jag lägger märke till. Folk, hus, böcker – det spelar ingen roll vad det är. Först ser jag färgen i ögonen, på dörrarna, på omslagen. Inte förrän därefter börjar jag bry mig om hur resten ser ut.”

Ur *Min vän målaren*, Opal 2004, översättning: Bo Ivander. Originaltitel: *O meu amigo pintor*

Lygia Bojunga är en brasiliansk författare, född 1932. Hon började sin karriär som skådespelare i ett teatersällskap som reste runt på den brasilianska landsbygden. Hon har skrivit flera teaterpjäser och även arbetat för radio och tv, något som avspeglas i hennes böcker som ofta har en dramatisk nerv. I sitt författarskap förenar hon poetisk skönhet och absurd humor med frihetspatos, social kritik och ett starkt engagemang för det utsatta barnet.

Foto: Stefan Tell

Lygia Bojunga

Av Lars H Gustafsson

Det är hösten 2004 och jag sitter på min skolläkarmottagning i Malmö. En av lärarna har bett mig tala med en ledsen flicka. Hon är elva år, och läraren har svårt att få kontakt med henne.

Det dröjer en stund innan flickan till slut berättar vad som hänt. Hennes morfar tog livet av sig för några dagar sedan och ingen förstår varför. Han stod henne så nära. Hur kunde han göra så? Och varför hade han inte sagt något?

Under mina sista år som skolläkare skrev jag oftare ut böcker än mediciner.

Jag kommer att tänka på boken *Min vän målaren* av Lygia Bojunga. Tillsammans med mina vänner i ALMA-jury har jag denna vinter läst och reflekterat över den. Den berörde mig starkt. Och i maj fick Bojunga ta emot 2004 års Astrid Lindgren Memorial Award.

Nu sitter vi här på min mottagning. Flickan framför mig påminner så mycket om bokens Claudio, så som jag föreställt mig honom. Claudio, vars vän målaren också berövade sig livet. Men som fann en väg genom

sorgen med hjälp av de fantasins verktyg som målaren lärt honom hantera.

Jag tar fram mitt receptblock. "Nu tror du jag tänker skriva ut en medicin åt dig", säger jag. "Men jag skriver ut en bok i stället. Ta det här receptet, gå till biblioteket och be dem om den här boken. Så läser du den, gärna tillsammans med din mamma. Vi ses här igen om ett par veckor. Då vill jag höra vad du tänker."

Hon kommer faktiskt tillbaka. "Det är den bästa bok jag läst", säger hon. Så sitter vi en halvtimme och talar om Claudio och målaren. Ett samtal som lika mycket handlar om en flicka och hennes morfar. Och om en tyst och förtvivlad mamma. För så är det med de riktigt fina berättelserna. Där finns vi alla med. Livs levande.

Efter prisutdelningen i maj 2004 fick jag möjlighet att samtala en stund med Lygia Bojunga. "Jag skriver för människor", sa hon. "Och jag vet att många som läser mina böcker är barn. Det är bra. Då når jag fram." Vi enades om att barn är människor, inte blivande människor.

Jag fortsatte att skriva ut böcker på recept. Under mina sista år som skolläkare skrev jag oftare ut böcker än mediciner. Bland mina vanligaste ordinationer fanns tre böcker av Lygia Bojunga. Förutom *Min vän målaren* också *Sex gånger Lucas* och *Maria på slak lina*. Vad de handlar om? Läs, så förstår du!

2005

Philip Pullman

Juryns motivering

”Philip Pullman är en mästerlig berättare i en mångfald av genrer – från historisk roman och fantasy till social realism och dråplig parodi. Med uppfinningsrikedom, språklig briljans och psykologisk blick skapar han och utforskar egna världar utan att förlora fokus på här och nu. Genom sina färgstarka gestalter står han på den unga människans sida, ifrågasätter auktoriteter, förkunnar humanism och kärlekens kraft och behåller sin optimistiska tro på barnet i de mörkaste situationer.”

”Lyra stannade till bredvid rektorns stol och knäppte med fingret mot det största glaset. Ljudet klingade sprött i Matsalen. ’Du tar inte det här på allvar’, viskade hennes daimon. ’Uppför dig.’ Daimonens namn var Pantalaimon och han hade för ögonblicket formen av nattfjäril. Han var mörkbrun för att inte synas i Matsalens dunkel. ’Dom slamrar för mycket i köket för att höra något’, viskade Lyra tillbaka. ’Hovmästaren kommer ändå inte hit förrän vid första ringningen. Bråka inte nu.’”

Ur **Guldkompassen**, Natur & Kultur 2019, översättning: Olle Sahlin. Originaltitel: **Northern lights**

Den brittiske författaren Philip Pullman föddes 1946. Han inledde sin karriär som lärare innan han blev författare på heltid. Pullmans författarskap är rikt och mångfacetterat och hans böcker är lika uppskattade av unga som av vuxna läsare, många känner honom bland annat som skaparen av fantasytrilogin **Den mörka materian** (His Dark Materials). Han är en aktiv samhällsdebattör och en av hans hjärtefrågor är barns tillgång till konst och litteratur.

Foto: Tom Nicholson

Philip Pullman

Av Agneta Edwards

Jag hade just parkerat bilen utanför universitetet när mobilen ringde. Ville jag vara med i en jury för ett nytt litteraturpris? Absolut, sa jag utan att riktigt höra vad det hela handlade om eftersom regnet slog med full kraft mot biltaket, mer än att det var internationellt och att jag gärna fick börja tänka på värdiga pristagare omedelbart. Framöver skulle det finnas externa nomineringsinstanser från hela världen, men till den första prisutdelningen var tiden knapp. Medan jag låste upp lektionssalen snurrade det i skallen. Vad kul – men vad svårt! Jag kom inte på ett enda namn som var tillräckligt stort (förutom en sedan länge bortgången författare som hittade på egna språk och en värld att stoppa in dem i).

Det var kärlek vid första meningen.

Men när studenterna kom in i klassrummet och ur blöta ryggsäckar plockade upp veckans läsbeting – då klarnade det. På borden låg (tillsammans med ett verk av J.R.R. Tolkien, det vill säga han med språken, och ett av Astrid Lindgren, som visst hade något med priset att göra, utifrån det regndränkta samtalet oklart vad) olika utgåvor av *Guldkompassen*, första delen i *Den mörka materian*.

Då visste jag precis vem jag skulle föreslå som pristagare.

Jag minns inte riktigt hur jag först kom att läsa något av Philip Pullman. Gissningsvis var det *Råttpojken*

eller *Det förtrollade urverket*. Kärlek vid första meningen var det hur som helst. Som de flesta litteraturnördar älskar jag när böcker handlar om böcker, och har fiffiga konstruktioner som kinesiska askar. Och Pullmans dialog med världslitteraturen är gjord med lika delar beläsenhet som humor; folksagorna, Faust, Don Quijote, och inte minst Miltons *Paradise Lost* som *Den mörka materian* är en slags omdiktning av.

Låter det pretentiöst? Inte alls. Philip Pullman är fullkomligt lojal med den unga läsaren och bjuder oavsett genre alltid framför allt på en riktigt god historia. Och på minnesvärda karaktärer, från superhjälten Spring-Heeled Jack till Sally Lockharts viktorianska mysterier. Och den främsta av dem alla: Lyra Silvertunga. Modig, nyfiken och en lika god lögnare, nej, berättare menar jag förstås, som sin skapare. Lyra och hennes daimon Pantalaimon – en oförglömlig vänskap med det tajta bandet, ständiga sällskapet, och totala lojaliteten som när den sätts på prov i trilogins sista del sliter även läsarens själ i stycken.

Hur många läckra karameller Philip Pullmans bibliografi än innehåller så lyser *Den mörka materian* starkast för mig. Detta mångfacetterade, vackra, stundtals grymma magnum opus om multipla världar som gav fantasygenren en välbehövlig injektion, och som nya presumtiva läsare nu kan möta i den magnifika tv-serien (som kom 2019) som tätt följer böckerna.

Philip Pullman verkar som tur är inte bli riktigt färdig med Lyra och hennes värld. Likt guldkompassen, den sanningssägende aleithometern, lägger han på lager efter lager, utvidgar och fördjupar berättelsen i noveller och i en ny trilogi, *Boken om stoft*. Och det är vi läsare tacksamma för.

2005

Ryôji Arai

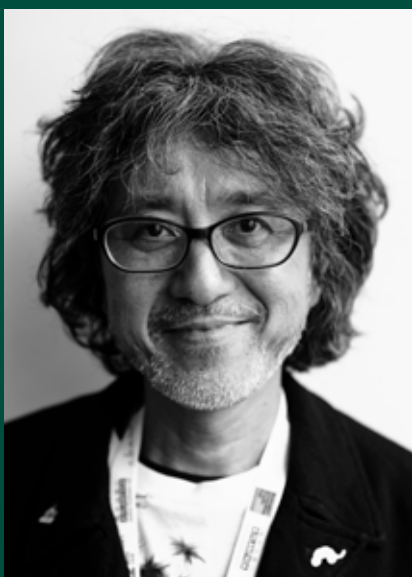
Juryns motivering

”Ryôji Arai är en bilderbokskonstnär med en alldeles egen lyskraft: djärv, fräck och oförutsägbär. Hans bilderböcker utstrålar värme, lekfull glädje och en oförfvägen spontanitet som på samma gång appellerar till barn och till vuxna. Färgen löper genom hans händer på ständigt nya äventyr i ett närmast musikaliskt flöde. Det är poetisk och lödig berättarkonst för barn, som lockar dem att själva måla och berätta.”

Ryôji Arai, **När kommer bussen?**
(Alfabeta, 2006). Originaltitel:
Basu ni notte, 1992

Ryôji Arai, **Sussa och Natti**
(Alfabeta, 2006). Originaltitel:
Sûsû to Neruneru, 1996

Ryôji Arai är bilderbokskonstnär, född i Japan 1956. Han har en stor och varierad produktion bakom sig med bokomslag, reklam, scenkonst, tidskriftsillustration och japansk anime. Han har skapat lekfulla filosofiska bilderböcker som **Yokkori to Jojoni**, pekböcker, nonsensbilderböcker, folksagobilderböcker och poetiska bilderböcker. Han har fått stort erkännande för sina samarbeten med den kända poeten Hiroshi Osada (1939–2015) i en trilogi naturbilderböcker.

Foto: Stefan Tell

Ryôji Arai

Av Ulla Rhedin

I en intervju med den japanske bilderbokskonstnären Ryôji Arai inför arbetet som konstnärlig ledare för Yamagatas konstbiennial 2014, konstaterar han att människor tycks uppleva konst som en enkelriktad gata. Den dörren vill han öppna, få oss att "se och känna bilden", innan vi tar in orden som bara får oss att "titta med kunskap". Därför arbetar han helst med och för barn innan de har fastnat i skolan och orden; "vi får aldrig glömma att barn är här och nu – och bara vill underhållas", är hans credo.

Vi ser jättehuvuden med löktoppshår eller Musse Pigg-frisyr.

Arai vill se sina bilderböcker som fönster ut mot världen och sig själv som ett litet lok, som långsamt tar sig igenom ett utsökt landskap, medan det plockar upp små historier runt omkring. I så måtto företräder han den sida av japansk kultur som är lättsam, sinnlig och lekfull, och en rad av hans tidiga böcker handlar ofta om enkla möten mellan människor, eller om förmänskligade djur eller ting. Kanske en kort vandring tillsammans, ofta till musik, kanske som en dans eller parad i färgrik urban miljö eller i stora landskap där vulkaniska berg, vilda skogar, ett hav, sjö eller vatten-

drag alltid anas. Han spelar i sina bildaättningar på alla sinnen och arbetar med brutna perspektiv och kraftfulla diagonala kompositioner som skänker berättelserna fartglädje, rytm, värme och färg.

Parallellt med Arais poetiska och koloristiskt intressanta bilderböcker av det slag som juryn föll för, har han utkommit med ett stort antal bilderböcker, både egna och samarbetsböcker, där han uppvisar sin bakgrund i reklambild, animation och japansk populärkultur. Främst uttrycker sig detta i den komiska personteckningen, som rör sig från realistiskt gestaltade huvudpersoner till stilerade crazyfigurer i amerikansk cartoonstil och japansk robot-, maskot- och kawaii-anda. Vi ser jättehuvuden med löktoppshår eller Musse Pigg-frisyr och Bambi-stora ögon på bräckliga streckroppar med klubbfötter. Eftersom ironi och undertexter inte lär förekomma i japansk kultur blir intrycket direkt, nonsensartat och äktnaivt.

Arais produktion kan tyckas stor, djärv och ojämn. Kanske kommer han att gå till eftervärlden främst för sina utsökta bildaättningar av den i Japan älskade poeten Hiroshi Osada (1939–2015). Hittills har det blivit en trilogi kraftfullt måleriska, naturpoetiska allåldersbilderböcker kring stora teman: mori/skog (1999), sora/himlen (2011) och mizu/vattnet (2019). Här fyller han gränslandet mellan människor och konst med – konst.

2006

Katherine Paterson

Juryns motivering

”Katherine Paterson är en lysande psykolog, som kryper under huden på de unga utsatta människor hon skapar, vare sig hon rör sig i historiska och exotiska miljöer eller i dagens bistra amerikanska verklighet. Med säker estetisk känsla undviker hon enkla lösningar och utvecklar i stället sina huvudpersoners inneboende styrka och livsmod.”

”Terabitia var deras hemlighet, vilket var tur, för hur skulle Jess någonsin ha kunnat berätta om det för någon utomstående? Så fort han gick nerför kullen mot skogen, smög sig någonting varmt genom hans kropp. Ju närmare han kom den uttorkade flodbädden och vildapeln med det slitna repet, desto hårdare bultade hans hjärta. Han sträckte sig efter repet och svingade sig över flodfåran uppfylld av en sorts vild glädje och landade mjukt på andra stranden – längre och starkare och visare i det förtrollade landet.”

Ur **Bron till Terabitia**, Bergh 1980 och 2006, översättning: Marie Berthelius.
Originaltitel: **Bridge to Terabithia**

Den amerikanska författaren Katherine Paterson föddes 1932 och växte upp i en missionärsfamilj i Kina. Hon inledde sin författarbana i USA med religiösa läroböcker. Hon har därefter skrivit närmare fyrtio barn- och ungdomsböcker, varav en av de mest kända är **Bron till Terabithia** (Bridge to Terabithia) som vann en Newberry-medalj 1978 och har filmatiserats. Hennes böcker tar upp viktiga och stundtals tunga ämnen som trasiga familjer och utsatta barn, men där finns även hopp och livsmod.

Foto: Stefan Tell

Katherine Paterson

Av Birgitta Fransson

"Oh my word!", sa Katherine Paterson när juryn ringde henne i mars 2006 och berättade att hon var årets vinnare av Astrid Lindgren Memorial Award. Klockan var sex på morgonen i hennes hem i Vermont, USA och hon tyckte att det var ett fantastiskt sätt att bli väckt på.

... hon vill skildra verkliga realistiska människor och inte rollmodeller för gott uppförande.

Att ringa till pristagaren är årets höjdpunkt för juryn, men för mig hade hela inläsningen av Patersons författarskap bestått av höjdpunkter. Det spänner från Japan på 1100-talet, Kina på 1800-talet, USA i början av 1900-talet till samtida skildringar av barn i USA i dag. Jag minns de böckerna som psykologiskt insiktsfulla porträtt av barn som på olika sätt har det svårt och kämpar för att bli sedda och bekräftade, och när jag nu skulle återkomma till dem var jag rädd att tidens tand skulle ha gnagt för hårt på dem. Det är ändå ganska länge sedan de skrevs. Men nej, jag blev inte besviken. Paterson har en unik förmåga att leva sig in i barns känslor och tankar. Ämnena hon tar upp kan låta svåra: en flicka som flyttar från fosterhem till fosterhem och blir allt argare och svårhanterligare för

varje byte i boken *Gilly Hopkins hittar hem*; en flicka som överges av sin mamma och lämnas hos en urgammal farmor i *Stjärnkikaren*; en pojke som längtar efter att bli sedd av sin pappa, som bara har ögon för sina döttrar i *Bron till Terabitia*. Den sistnämnda är en bok om sorg, pojkens bästa vän dör i en olycka, hon drunknar i ån i det fantasirike barnen har byggt upp i skogen. Men alla böckerna har en ovanlig litterär kvalitet och en drastisk och träffsäker humor som gör att de inte är tunga eller svårlästa. De är i djupaste mening allåldersböcker, även vuxna kan läsa dem med behållning och få inblick i hur barn känner och tänker och tar ansvar för sig själva och sina vuxna. Gilly Hopkins skulle till och med kunna ingå i utbildningen för socio-nomer och andra som arbetar med barn.

I USA har Katherine Paterson blivit anklagad för att hennes böcker innehåller svordomar och de har förbjudits i flera skolor och bibliotek med anklagelse om att vara antikristna. Det är verkligen ironiskt för Paterson är missionärsbarn och varmt kristen, men hon moraliserar aldrig. På frågor om varför hon använder svordomar i böckerna har hon sagt att hon vill skildra verkliga realistiska människor och inte rollmodeller för gott uppförande. Och en flicka som Gilly Hopkins kan inte tala som en söndagsskolefröken.

Jag har träffat Katherine Paterson flera gånger på barnbokskonferenser runt om i världen och det är alltid lika roligt och stimulerande. Hon är lika humoristisk, varm och generös som sina böcker.

2007

Banco del Libro

Juryns motivering

”Banco del Libro har med pionjäranda, uppfinningsriktighet och envishet ständigt sökt nya vägar för att sprida böcker och främja barns läsning i Venezuela. Entusiasm, professionalism, närhet till barnen och en befriande brist på byråkratiskt tänkande kännetecknar arbetet i såväl kåkstäder och bergsbyar som på universitet och i cyberrymden.”

”Jag tror att de böcker som spelar på att väcka känslor, de böcker som får läsaren att minnas, som ifrågasätter dem, som ifrågasätter vårt dagliga liv, är böcker som gör ett barn till ett nyfiket barn, ett intressant barn.”

Maria Beatriz Medina, verksamhetsledare Banco del Libro

Banco del Libro är en icke-vinstdrivande institution baserad i Venezuelas huvudstad Caracas. Den grundades 1960 som ett bytesscenter för läroböcker, därav namnet som betyder bokbanken. Med stor kreativitet har Banco del Libro sedan växt och förmedlat böcker och lusten att läsa och skriva till ett oräkneligt antal barn och unga. Banco del Libro driver Latinamerikas största dokumentationscenter för barnlitteratur och fungerar som plantskola för unga forskare, författare och illustratörer.

Foto: Banco del Libro

Banco del Libro

Av Larry Lempert

När jag stiger in i Banco del Libros hus i centrala Caracas kommer samtidigt ett sjuttiototal barn i olika åldrar och vuxna från Petare, Caracas största barrio (kåkstad), till biblioteket. Barnen kastar sig entusiastiskt över böckerna som står i hyllorna och ligger på borden. Vi hade passerat Petare på vägen in från flygplatsen. Den och flera andra barrios klänger på bergsslutningarna runt miljonstaden som ligger vackert i dalgångarna mellan de höga bergstopparna som utgör de norra delarna av Anderna, bergskedjan som sträcker sig från nordligaste Sydamerika ner till sydligaste Chile och Argentina.

Barnen är här för att på plats kunna botanisera i Banco del Libros bibliotek och delta i en av de berättarstunder och dramatiseringar av böcker som två gånger om året föranleder deras besök. Det märks att barnen är bokvana och intresserade när de kastar sig över böckerna. I det välfyllda biblioteket blandas såväl inhemska som internationella författarskap. Här i huset som också är verksamhetens kontor bedrivs kontinuerligt läsfrämjande arbete för barn och vuxna genom bokklubbar, läsgrupper och sagostunder men framför allt bedrivs det läsfrämjande arbetet på plats i Petare och andra liknande barrios i samarbete med lokala volontärer, lärare och bibliotekarier.

Det som började som ett bytescenter för läroböcker 1960 har med stor fantasi och kreativitet vuxit och förgrenat sig till en landsomfattande verksamhet som spänner över barnbokens alla arenor och genrer. Under mer än ett halvt sekel har Banco del Libro genom

varierande projekt förmedlat böcker och lusten att läsa och skriva till ett oräkneligt antal barn och unga. Man har byggt modellbibliotek, initierat skolbiblioteksnätverk, startat barnboks förlag och gett ut tidskrifter och publikationer. Med sina "bibliomulas", mulor som transporterar böcker, har man nått otillgängliga bergsbyar i Anderna. I sina "bibliofalcas", bokbåtar, har man tagit sig fram genom djungeln på Orinoco floden i Amazonas och med bokbussar och flyg har man nått ut till platser långt från vallfartsvägarna. Efter den stora naturkatastrofen som inträffade i samband med de stora översvämningarna i Vargas State, startades projektet Leer para vivir (Läsa för att leva) där man arbetade tillsammans med hundratals volontärer för att ge barnen och andra överlevande nytt hopp.

Att pröva metoder, bygga modeller och sprida kompetens är kärnan och styrkan i Banco del Libros koncept. Institutionens påverkan på Venezuelas hela barnlitterära fält, och dess stora betydelse för utveckling och spridning av läsfrämjande metoder i Latinamerika, har sin grund i verksamhetsbredden och den innovativa inriktningen. Även i drivkraften att implementera projekt och erfarenheter i samhällsstrukturerna, och inte minst i förmågan att inspirera människor såväl inom i de egna projekten som i läsfrämjande organisationer över hela världen. Banco del Libro driver sedan länge även Latinamerikas största dokumentationscenter för barnlitteratur och fungerar som plantskola för unga forskare, författare, illustratörer och andra läsfrämjare.

2008

Sonya Hartnett

Juryns motivering

”Sonya Hartnett är en av den moderna tonårsromanens främsta förnyare. Med psykologiskt djup och ett under ytan vibrerande raseri skildrar hon ungas villkor utan att väja för livets mörka sidor. Detta gör hon med språklig virtuositet och lysande berättarförmåga: hennes verk blir en kraftkälla.”

”Nu skulle jag vilja berätta för er om min bror, Tin. James Augustin Barnabas Flute hette han, född på en torsdag och därför ödesbestämd att fara omkring som han gjorde, men vi kallade honom Tin i vardagslag. Han var inte min yngste bror, för man måste räkna Caffy, men jag har aldrig sett Tin som gammal man eller ens som yngling, så i mitt huvud förblir han alltid bara en pojke. Tin är för evigt fast i barndomen, om jag ska lita till mitt minne, trots att han sist jag såg honom var tård och tycktes uråldrig som berget.”

Ur **Torsdagsbarn**, Atrium Förlag 2010, översättning Helena Ridelberg. Originaltitel: **Thursday's Child**

Sonya Hartnett föddes 1968 i Melbourne i Australien. Hon debuterade redan som femtonåring med en ungdomsroman, sedan dess har hon gett ut ett tjugotal böcker för barn, ungdomar och vuxna som översatts till flera språk. I hennes berättelser finns en svart humor som gör att fruktansvärda och hopplösa händelser blir både komiska och tragiska på en och samma gång. **Torsdagsbarn** (Thursday's Child) är en av hennes mest uppmärksammade romaner.

Foto: Stefan Tell

Sonya Hartnett

Av Mats Berggren

I en av bokhögarna på golvet i arbetsrummet bredvid mitt – det tillhörde en man som arbetade med barnkulturtidskriften *Opsis Kalopsis* – fick jag syn på en roman som hette *Jag är Djävulen*. Han berättade att det var en ungdomsbok som de skulle recensera.

Jag tyckte att den såg intressant ut, bad att få låna den och hade inte läst långt förrän jag insåg att Sonya Hartnett var en extraordinär författare. Här fanns ett psykologiskt bråddjup som nådde längre än någon annan gjort inom ungdomslitteraturen – och det hon skildrade var ibland svårt att uthärda. Den som blir misshandlad som barn blir inte god.

Hon gestaltade samtidigt det lockande i det mörka, otäcka och ondskefulla på ett sätt som kändes isande sant.

Jag blev närmast besatt av hennes romaner. I juryn läste vi en efter en och såg hur hon gång på gång sprängde gränserna i luften – inte bara de mellan ungdoms- och vuxenlitteraturen, utan också sina egna. I varje bok gjorde hon något nytt, men alltid med samma starka psykologi. Oftast handlade det om en liten, tätt knuten grupp människor – en familj,

ett tvillingpar, några vänner. Hon fångar mästerligt spelet mellan medlemmarna i gruppen – beroendet, lojaliteten, såren, kärleken, hatet, förhållandet makt/underordning.

Jag blev närmast besatt av hennes romaner.

Hon är utan tvekan en av de främsta bland de författare som banar ny väg för tonårsboken.

Vid prisutdelningen 2008 bjöd vi in mannen från *Opsis Kalopsis*. Jag presenterade honom för Sonya Hartnett och berättade hur det hade gått till. Hon spände ögonen i honom och frågade: "Varför hade du slängt mig på golvet?"

I juryn skriver vi flera texter om pristagarna. Allt som står där är sant, men för mig lyder den verkliga motiveringen: hon fick priset för att hon får mina knän att skaka.

2009

Tamer- institutet

Juryns motivering

”Med uthållighet, mod och idérikedom har Tamerinstitutet under två decennier stimulerat palestinska barns och ungdomars läslust och kreativitet. Under svåra förhållanden bedriver man ett läsfrämjande arbete av osedvanlig bredd och mångsidighet. I Astrid Lindgrens anda ser Tamerinstitutet ordets makt och bokens, berättelsens och fantasins kraft som viktiga nycklar till livsmod, självkänsla och tolerans.”

”Med ord över- vinner vi murar”

Tamerinstitutet

Tamerinstitutet, eller Tamer Institute for Community Education, är en oberoende organisation som bedriver läsfrämjande arbete för barn och ungdomar på Västbanken och i Gaza. De grundades 1989 för att ge barn tillgång till böcker och alternativt lärande då barns och ungas skolgång, fritid och liv blivit lidande av oroligheterna i området. De anordnar skrivarverkstäder, berättar- och dramaklasser, läskampanjer och bokprat. De förser bibliotek med barnböcker och de utbildar bibliotekarier och föräldrar.

Foto: Tamerinstitutet

Tamerinstitutet

Av Henry Ascher

Med ord övervinner vi murar. Så definierar Tamer Institute for Community Education utgångspunkten för sin verksamhet. En tamer är en person som varsamt flyttar frön från en manlig dadelpalm till en kvinnlig för att befrukta den och skapa förutsättningar för nytt liv. Tamerinstitutets personal och volontärer skapar dessa förutsättningar för liv genom att sprida ord till palestinska barn och ungdomar på det ockuperade Västbanken och i Gaza, och till de isolerade byar som ligger mest avlägset, som saknar elektricitet eller som är omgivna av murar och vägspärrar. Men Tamerinstitutet ger inte bara ord och böcker. De arbetar med att ge barnen möjlighet att själva uttrycka sig. Läsande och skrivande går hand i hand. Organisationen anordnar skrivartävlingar, hjälper barn och unga att ge ut en tidning och arbetar med att samla in palestinska sagor och berättelser. Tamerinstitutet arbetar också med att stimulera barn att uttrycka sig konstnärligt, genom kreativt skrivande, musik, teater eller bildskapande. Barnens lärande ses som en viktig del av deras utveckling.

FN:s barnkonvention talar om varje barns rätt till utveckling liksom till rätten att delta i det kulturella och konstnärliga livet. Barn behöver inte bara överleva. De behöver hjälp att leva. För Tamerinstitutet är respekten för mänskliga rättigheter central: mångfald och jämlikhet, liksom respekt för oliktänkande. Barn som lär sig att uttrycka sig och tänka kritiskt blir inte så lätt offer för politisk och religiös propaganda.

Med ord övervinner vi murar. Det är en modig utgångspunkt i ett samhälle där murarna är påtagliga och upp till 8 meter höga. De flesta barn på Västbanken har aldrig fått se havet, som ligger endast en timmes bilresa

bort. Barnbibliotek i den blockerade Gazaremsan bombas sönder. Men ändå är det sant. I mitt arbete som barnläkare har jag sett det många gånger. Ord och skapande gör det möjligt för barn som lever med inre och yttre murar att flyga över dem, igenom dem, ibland till och med att spränga dem. Jag har mött traumatiserade barn på flykt som skriver dikter och raptexter. Jag har mött papperslösa barn som överlevt tack vare skolorkestern eller fotbollslaget. Jag minns en svårt sjuk flicka som genomgick en omfattande och komplicerad operation. Många dagar låg hon på barnintensiven och tillståndet var kritiskt. En dag såg alla provsvaren bra ut. Nu vänder det, tänkte vi. Men vi kunde se att hon inte alls mådde bra. Kunde det vara så att hon hade det tråkigt, att hon var nedstämd? Vi skickade efter lekterapin som hjälpte henne att leka så som hon orkade och satte upp lite fina bilder på väggarna i sjukrummet. Leken gjorde det medicinerna inte klarade. Det vände. Idag är flickan vuxen.

Ord, bilder och möjlighet att uttrycka sig kreativt kan hjälpa barn att få syn på sig själva. Med allvar och humor kan litteraturen bidra till en insikt om att man inte är ensam, att det går att ta sig förbi murarna. Med fantasins kraft öppnar sig nya möjligheter. Många barn har funnit både tröst och glädje i Astrid Lindgrens böcker. Jag läste en gång en intervju med ett barn på Västbanken som läst Bröderna Lejonhjärta i en arabisk översättning. Häpen undrade hon hur en gammal tant i ett land långt borta kunde skriva en bok som handlade om Palestina och hennes liv.

Ord kan vara livsviktiga. De kan övervinna murar, inre och yttre, oavsett i vilken form de existerar. Detta visste Astrid Lindgren, och det vet Tamerinstitutet.

2010

Kitty Crowther

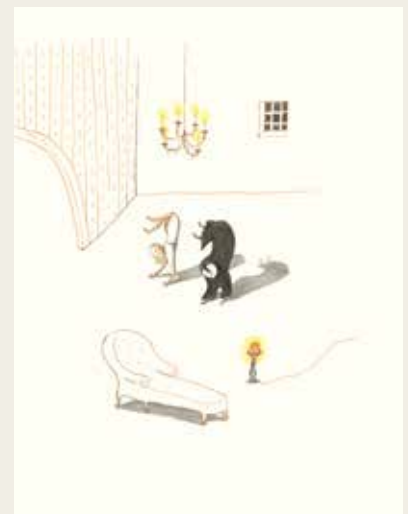
Juryns motivering

”Kitty Crowther är linjens mästare, men också stämningens. Hon förvaltar, förvandlar och förnyar bilderboksberättandet. I hennes värld står dörren mellan fantasi och verklighet vidöppen. Tilltalet är varligt och personligt men verkningarna starka och i sin djupa inlevelse med dem som har det svårt visar hon på vägar där svaghet kan vändas till styrka. Humanism och medkänsla genomsyrar och binder samman hennes konstnärskap.”

Kitty Crowther, **Rotbarnet**
(Bergh, 2011). Originaltitel:
l'École des loisirs, 2003

Kitty Crowther, **Lilla döden hälsar på** (Bergh, 2012). Originaltitel:
l'École des loisirs, 2004

Kitty Crowther, född 1970, är illustratör och författare som bor och verkar i Belgien. Hennes produktion omfattar över fyrtio bilderböcker varav häften finns översatta till svenska och andra språk. Hennes oeffterhärmliga bilder får sin helt unika karaktär av blyerts, tusch och färgpennor vilka är hennes främsta redskap.

Foto: Lydie Nesvadba

Kitty Crowther

Av Maria Lassén-Seger

I ett litet hus vid en sjö omgiven av skog och myllrande tät markvegetation. Där sitter i min fantasi Kitty Crowther och följer sin penna över papperet medan hennes berättelser vecklar ut sig och tar form. Att också jag som läsare tillåts fantisera, det har hon försäkrat mig om i bok efter bok.

I Crowthers bilderboksuniversum får jag tänka och känna fullt ut.

Den första av Crowthers bilderböcker som jag läste och älskade var den om Döden och ängeln (*La visite de Petite Mort*) vars vänskap spränger ensamheten, såväl deras egen som alla de döendes. Här mötte jag för första gången hennes säregna melankoli och varma relationsdramer. Vid fortsatt läsning öppnades en "Wunderkammer" av lågmält intensiva berättelser befolkade av sagans djur, mytens besjälade natur, samt barn och vuxna i jämlikt behov av trygghet och frihet.

För mig ligger Crowthers storhet i handen och huvudet, det vill säga i tecknandet och berättandet. Böljande linjer som behållit sin spontana fräschör. Snillrikt fångad mimik och gestik. Djärva färgval som intensifierats genom åren: en bok präglad av en inten-

sivt rosa kulör, andra böcker vars karaktärsers konturer glöder i en otippad färgskala från rött till orange. Men Crowther är inte bara linjens mästare utan också stämningens och känslornas. Sorg, saknad, rädsla, glädje och längtan – paletten är bred i detta konstnärskap som benhårt vägrar underskatta sin läsekrets. Istället försäkrar hennes böcker mig som läsare att jag och mina känslor är värda att tas på största allvar.

I Crowthers bilderboksuniversum får jag tänka och känna fullt ut. Berättelserna tar mig till platser jag bara kan nå via fantasin: ner under vattenytan, djupt in i underjorden, långt in i skogen. Där är allt levande värdefullt och jag får i stilla förundran betrakta det som sker. Betydelsen av kreativitet och fantasi gestaltas i form av lustfyllt läsande och berättande eller, varför inte, en promenad med Gud. Intrigen är sällan självklar då en Crowther-bok alltid lämnar rum för något gåtfullt: ett övergivet rotbarn, en talande hund, en liten familj bestående av två insekter.

En mottagare av Astrid Lindgren Memorial Award ska i mitt tycke vara helt sin egen. Inte bara i betydelsen att hen har en egen stil eller tematik, utan i att hen förmår berätta på sitt sätt, kompromisslöst utgående från den egna visionen. Det gör Crowther. Hennes visionära konstnärskap ger mig också förtröstan om att det viktigaste vi har är varandra och vår förmåga att berätta. I det där lilla huset vid sjön – som för övrigt dyker upp nu och då i Crowthers bilderböcker – står dörren alltid på glänt.

2011

Shaun Tan

Juryns motivering

”Shaun Tan är en virtuos visuell berättare, en vägvisare till bilderbokens nya möjligheter. Hans bildvärldar utgör ett eget kosmos där inget är självklart och allt är möjligt. Minnet av barndomen och uppväxttiden är fasta referenspunkter men bildberättandet är universellt och berör alla oavsett ålder. Bakom ett överdåd av minutiöst detaljerade bilder, av civilisationskritik och historia i symbolisk gestaltning finns en påtaglig värme. Människan är alltid närvarande och Shaun Tan gestaltar såväl vårt sökande som vårt utanförskap. Han förenar briljant magiskt berättande med djup humanism.”

Shaun Tan, **Ankomsten** (Lilla Piratförlaget 2010).
Originaltitel: **The Arrival**, 2006

Shaun Tan föddes 1974 i Fremantle i västra Australien. Tan är illustratör som skapar visuellt storslagna berättelser, mest uppmärksammas är han för den helt ordlösa grafiska boken **Ankomsten** (The Arrival) som skildrar en emigrantfamilj. Han arbetar också med adaptioner av sina verk till animerad film, musik- och teaterföreställningar, liksom med fri bildkonst och muralmålari. 2011 vann han en Oscar för bästa animerade kortfilm för **Borttappad** (The Lost Thing), baserad på boken med samma namn.

Foto: Stefan Tell

Shaun Tan

Av Per Gustavsson

Fyra gigantiska män vandrar genom en stor stad. De bär trattformade apparater på sina ryggar och det ser ut som om de dammsuger gatorna. Människor, djur och fåglar – allt sugas in. Bilden kändes oerhört oroväckande när jag först såg den. Omöjlig att värja sig från. Vad var det för en märklig historia som berättades? Vilka var jättarna? Bilden var hämtad ur boken *Ankomsten* och det här var mitt första visuella möte med Shaun Tan.

”Vi är tokiga allihop.
Men många gör sitt
bästa för att dölja det.”

Boken berättar om en man som lämnat sitt hem för att söka en bättre framtid i ett annat land. En situation som är lika aktuell idag som för hundratals år sedan. Shaun Tan beskriver förvirringen i att befinna sig i ett land där allt ifrån språk och kultur till djurvärld är nya och okända. Berättelsen växlar mellan vardagliga scener där huvudpersonen sakta men säkert kommer in i ett samhälle och möten som närmast ter sig surrealistiskt obegripliga.

Det är inte bara i *Ankomsten* som Shaun Tan angriper känslan av att inte vara delaktig. Temat förekommer både i *Det röda trädet* och i flera noveller ur boken *Berättelser från yttre förorten*. Verkligheten är i total omvälvning, ett välbekant grannskap möter plötsligt något främmande och svårgripbart.

I en artikel berättar Shaun Tan att många av hans historier är sprungna ur bilder. Det är i bilden som hans berättelser startar. Och det är i bilderna som han briljerar. Dels genom den tekniska skickligheten, dels för att han aldrig låter de tekniska finesserna ta över och dominera. I Tans bilder är handen, penseln eller pennans rörelser alltid närvarande. Bilderna vibrerar av liv.

Jag minns ceremonin då Shaun Tan mottog sitt pris. Strax innan allt avslutades ställde konferencieren en sista fråga. ”Hur kan det komma sig att dina historier och bilder är så märkliga när du själv verkar så normal och stillsam?” Tan svarade: ”Vi är tokiga allihop. Men många gör sitt bästa för att dölja det.” Och av just den anledningen känns det så bra att läsa hans böcker. För trots att många av de varelser som dyker upp kan kännas skrämmande till en början så verkar de flesta bara vilja hitta hem eller finna en sanning att hålla sig till. Precis som alla vi andra.

2012

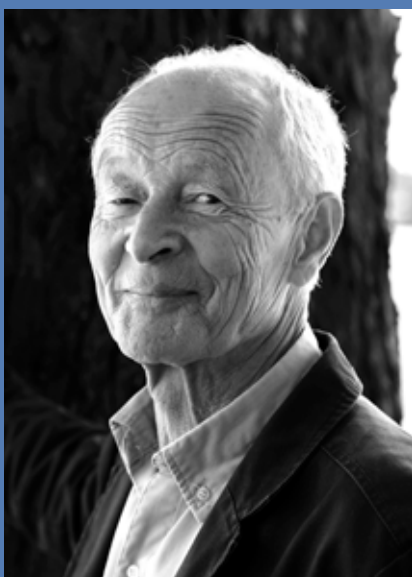
Guus Kuijer

Juryns motivering

”Med fördomsfri blick och intellektuell skärpa gestaltar Guus Kuijer både det moderna samhällets problematik och de stora livsfrågorna. I hans böcker är respekten för barnet lika självklar som avståndstagandet från intolerans och förtryck. Kuijer förenar djupt allvar och knivskarp realism med värme, underfundig humor och visionära fantasier. Hans enkla, klara och exakta stil inrymmer såväl filosofiskt djupsinne som fjäderlätt poesi.”

”Han tittade ut genom
fönstret för att tänka efter,
för utan fönster kan man inte
tänka. Eller tvärtom: om det
fanns ett fönster började han
automatiskt att tänka. Så
skrev han: ’När jag blir stor
ska jag bli lycklig.’”

Ur **Boken om allting**, Opal 2012, översättning: Boerje Bohlin.
Originaltitel: **Het boek van alle dingen**

Guus Kuijer, född 1942, är en nederländsk författare och samhällsdebattör som gestaltar både det moderna samhällets problematik och de stora livsfrågorna. Han debuterade 1975 och innan dess arbetade han som lärare. Han har givit ut ett trettiotal romaner, de flesta riktade till läsare i skarven mellan barndom och tonår. Bland centrala verk märks **Boken om allting**, **Florian Knol** samt de fem böckerna om flickan Polleke.

Foto: Stefan Tell

Guus Kuijer

Av Ulf Boëthius

Guus Kuijer är en mycket samtida författare. I hans böcker skymtar praktiskt taget alla det moderna samhällets problem och konflikter. Allt behandlas med en märklig lätthet. Kuijer låter oss se problemen – utan att moralisera eller fördöma. Han använder sig nästan alltid av ett barnperspektiv, även om böckerna ofta är lika intressanta för vuxna som för barn.

Kuijer ställer hela tiden läsaren inför viktiga och intressanta frågor ...

Huvudpersonerna är för det mesta starka flickor som på olika sätt får blottlägga samhällets fördomar och konventioner. Detta är kanske allra tydligast i de fem böckerna om Polleke. Hennes föräldrar lever inte ihop. Pappan, som hon älskar, är en narkoman som går klädd i en indisk kaftan och skriver dikter. Mammans har en relation med Pollekes lärare. Själva är den tolvåriga Polleke kär i en pojke vars familj har mycket konservativa värderingar, inte minst när det gäller relationerna mellan könen. I bakgrunden finns också Pollekes farföräldrar som är strängt religiösa och bor ute på landet.

Kuijers böcker speglar således i högsta grad vår tid. Men lika intresserad som han är av de sociala frågorna, lika upptagen är han av själva språket och sättet på vilket vi uttrycker oss. Hans skrivsätt är speciellt: korta, klara och enkla meningar – där varje ord tycks laddat med innebörd. Ofta är orden valda så att vi känner igen dem från tidigare passager där de hade en lite annan betydelse. Kuijers intresse för språket är särskilt tydligt i *Florian Knol*, där han låter ord och fraser återkomma, upprepas och varieras som musikaliska teman. Florian vrider och vänder på orden: han grubblar inte bara över vad de betyder utan också hur de uttalas. Och hur ska man veta om det är allvar eller ironi? Om pappan menar vad han säger eller om det bara är tomma fraser? Varför heter gaffel gaffel? Och varför börjar en kvinna med Alzheimers plötsligt kalla sin portnyckel för gaffel?

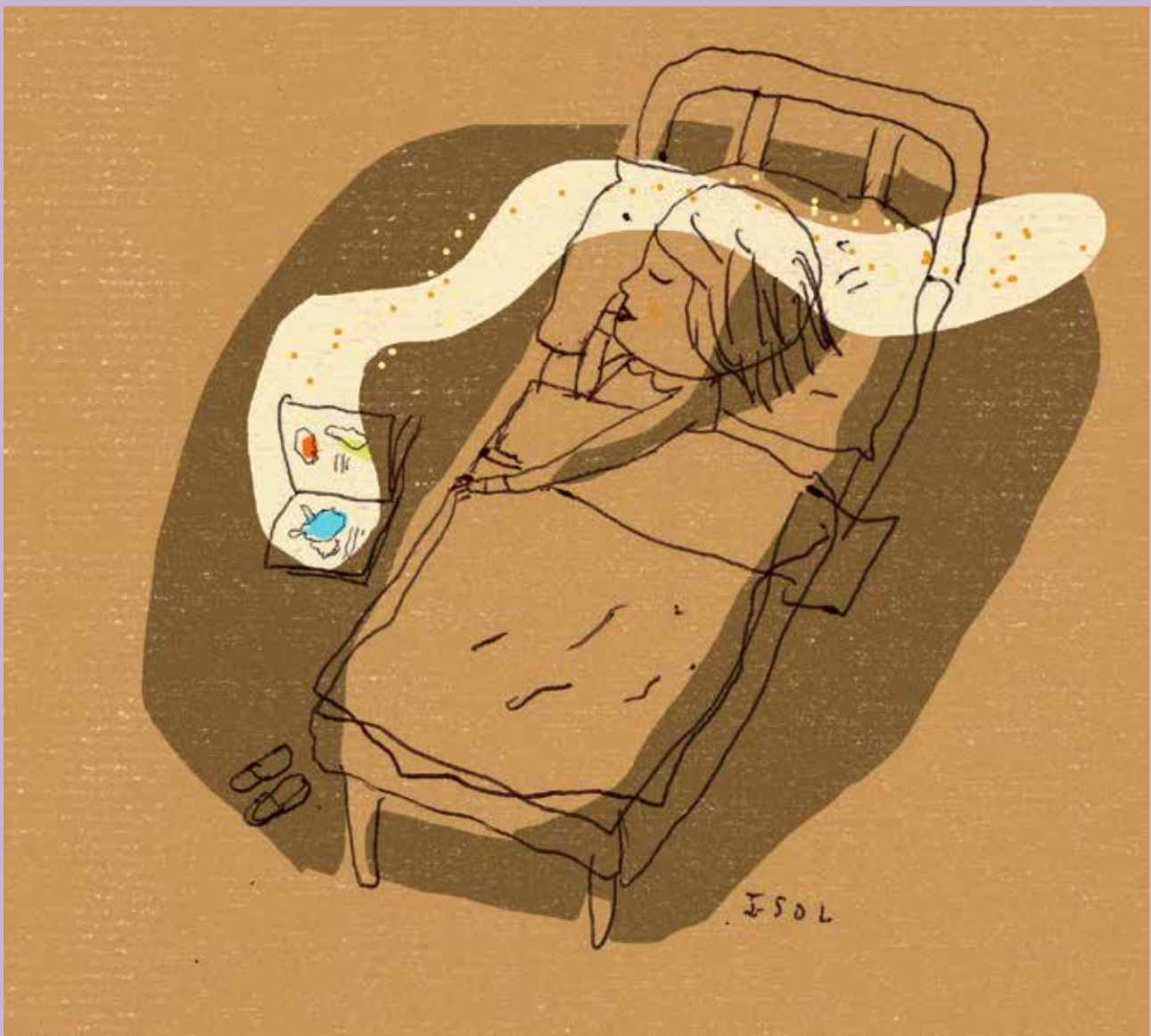
Kuijer ställer hela tiden läsaren inför viktiga och intressanta frågor – men utan att bli stelbent undervisande eller belärande. Tvärtom blir både de sociala iakttagelserna och de språkliga funderingarna ofta väldigt roliga – och poetiska. Kuijer är inte bara en skarpsynt iakttagare av det moderna samhället utan också en stor språkkonstnär.

2013

Isol

Juryns motivering

”Isol skapar bilderböcker i barnets ögonhöjd. Hennes bilder vibrerar av energi och explosiva känslor. Med en återhållen palett och ständigt nya bildlösningar tänjer hon på invanda perspektiv och flyttar bilderboksmediets gränser. Hon utgår från barns klara blick på världen och ger deras frågor drastiska uttryck och öppna svar. Med befriande humor och lätthet behandlar hon även tillvarons mörkare sidor.”

Marisol Misenta, mer känd som Isol, är en argentinsk bilderbokskonstnär, serietecknare, grafiker, författare och popsångare. Hon föddes 1972 i Buenos Aires och debuterade 1997 med sin första egna bok. Hennes böcker finns utgivna i ett tjugotal länder. Hennes stil är uttrycksfull och stundtals explosiv med dubbla konturer och en medveten misspassning i färgläggning av motiven.

Foto: Stefan Tell

Isol

Av Mats Kempe

När telefonsamtalet kom den där eftermiddagen – jag var på väg från förskolan, barnen kutade före till bilen, hallå, jag sprang efter och försökte hålla koll – så slogs plötsligt ett fönster upp mot världen. Vill du sitta i ALMA-juryn? Jag var väl bekant med Astrid Lindgren Memorial Award sen tidigare. Som bibliotekarie med inriktning på utomeuropeisk skönlitteratur hade jag lusläst nomineringslistorna till världens näst största litteraturpris för att orientera mig och upptäcka intressanta utländska böcker. Men med en begränsad inköpsbudget på biblioteket där jag arbetade, kände jag mestadels till författarna bara genom namnet. Det är klart jag vill sitta i ALMA-juryn! Så fick jag tillgång till ALMA:s hela fantastiska bibliotek. Alla böckerna fanns där. Alla namnen som jag läst i nomineringslistorna stod nu på bokryggarna i rad efter rad. Och ofta fanns varje bok i flera exemplar.

Den övriga juryn klagade tidigt att jag nog borde kasta ett litet extra öga på en ung argentinsk författare och illustratör. Men rådet var egentligen helt onödigt, för blicken drogs med magnetisk kraft till böckerna av Isol. Jag registrerade samtliga hennes böcker som utlån, packade en kupéväska full och tog med mig hem. Och en av böckerna – ja, en bok kunde jag inte låta bli att dela med mina barn. Vi kurade ihop oss i min yngsta dotters sänghörn och vi läste *Nocturne*. Boken med recept på drömmar. Och vi tände sänglampan och tittade på en boksida. Och vi släckte lampan och såg hur drömmen steg upp i mörkret i ett fluorescerande ljus. Vi tände och dröm-

men löstes upp i lampskenet. Vi vände blad, släckte och en ny dröm glödde milt i mörkret.

... blicken drogs med magnetisk kraft till böckerna av Isol.

Isol blev den första mottagaren av Astrid Lindgren Memorial Award som jag fick vara med om att utse. Och hon kom till Sverige, deltog i prisceremonin och själv fick jag förmånen att intervjua henne inför publik vid ett par tillfällen. Men egentligen är allt det där rätt oväsentligt. För vad Isol verkligen gav mig var min största gemensamma läsupplevelse tillsammans med mina barn. Jag skaffade så småningom ett eget exemplar av *Nocturne* till döttrarna. Om några månader fyller äldsta dottern arton år, men boken står fortfarande på en speciellt utvald plats i hennes bokhylla. Och på försättsbladet har Isol skrivit en hälsning och ritat en bild av när våra döttrar svävande färdas in mot drömmarna. För kanske är det just det som vi ska ha litteraturen till – att vidga verkligheten så att den även får omfamna drömmen och fantasin.

Så från mig och mina nu snart vuxna barn – tack, Isol!

2014

Barbro Lindgren

Juryns motivering

”Barbro Lindgren är en litterär nydanare. Hon har med språklig djärvhet och psykologisk nyansrikedom förnyat inte bara bilderboken för de allra minsta utan också den absurda prosaberättelsen, den existentiella barndikten och den realistiska ungdomsskildringen. Med absolut gehör gestaltar hon såväl ljusa lyckoögonblick och lekfulla upptåg som livets gåtfullhet och dödens närhet.”

”Jag tycker det är stor skillnad på att vara tretton och femton år. När jag var tretton tyckte jag att det var min härligaste tid. Det tycker jag fortfarande. Det var min härligaste tid! Nu är det kanske mer spännande – med killar till exempel, men samtidigt känns det lite ödsligare inuti. Mer ensamt på nåt sätt, jag vet inte riktigt hur jag ska förklara det.”

Ur **Bladen brinner**, Karneval, 2010

Barbro Lindgren, född 1937, är författare till flera svenska barndomsklassiker. Hennes nyskapande och mångfacetterade produktion omfattar bilderböcker, lyrik och teaterpjäser liksom vuxenböcker och allålderslitteratur. Sedan debuten 1965 har hon gett ut ett hundratal titlar och hennes verk har tilldelats en rad olika priser och översatts till flera språk.

Foto: Stefan Tell

Barbro Lindgren

Av Balsam Karam

Ingen ska få läsa det här. Inte ens mamma. Och inte Tobias, fast vi känt varann så länge. Hemligheten är inte så märkvärdig, men skammen lever kvar: jag, liksom många andra barn, brukade stjäla. Inte från godisaffären och inte sådant som var värdefullt, men leksaker från mina vänner. Det är fruktansvärt att svika ett förtroende på det viset, det visste jag redan då. Aldrig har jag blivit trodd eftersom jag aldrig blev påkommen, men sådan är den, min sanning, och nu står den skriven för ingen att läsa.

... barnets röst och
perspektiv, som böckerna
aldrig viker ifrån, har tagits
på allvar och står i centrum.

Jag hade nog aldrig tagit min sanning på allvar om jag inte en av de där otaliga dagarna på biblioteket plockat upp den för mig väldigt betydelsefulla boken *Jättehemligt*. Kanske skulle jag den dagen försäkra mig om att jag verkligen läst alla Astrid Lindgrens böcker när jag plötsligt, så där som man gör när man är modig, vågade fingra på bokryggen till en annan fantastisk Lindgren. Kanske trodde jag ett tag att Astrid och Barbro var systrar (så där som jag länge trodde att alla med samma efternamn hade

släktskap) och kanske ville jag till en början veta huruvida det som stod verkligen var hämtat ur Barbro Lindgrens liv, men det släppte efter hand. Ja, det tog inte någon längre stund innan jag fullt övertygad om sanningshalten i boken hade läst klart den, där och då i soffan på Skiljebo bibliotek.

Jag läste och visste att det var livet som boken lät mig ta del av; barndomen inte enbart då känslorna är himlastormande och ord som älskar, hatar och ledsen fyller dagboken, men också då den är tafatt, vardaglig och kanske lite meningslös.

Storheterna med Barbro Lindgrens *Jättehemligt*, *Världshemligt* och *Bladen brinner* är många – genast lyckas de skapa ett förtroendeband ingen med lätt-het vill bryta och på bara några hundra sidor spänner de över hela liv. Kanske är den största storheten den att de över huvud taget finns; att barnets röst och perspektiv, som böckerna aldrig viker ifrån, har tagits på allvar och står i centrum. Rösten är fylld med betraktelser över en granne som börjar tappa minnet, dockan Dock Dock som ibland behöver en smäll och att vara glad men inte vacker. Här finns också den djupa ledsenheten, frågan om meningen med allt och en stor längtan efter att få bröst – ja, det viktigaste helt enkelt.

När biblioteket stängde hade jag hunnit läsa alla tre böcker och till helgen läste jag dem två gånger till.

2015

PRAESA

Juryns motivering

”Med läsglädjen som ledstjärna ger PRAESA unika möjligheter för barn och ungdomar i Sydafrika att få tillgång till litteratur. Kreativa läs- och berättarprojekt skapar sociala sammanhang och gör litteraturen levande på flera språk. PRAESA visar genom sitt enastående arbete hur avgörande böcker och berättande är för att berika barns och ungdomars liv.”

”Vi vill att barn ska vara fantasifulla, vi vill att de ska vara kritiska, empatiska och för det behöver de uppleva hjältar, skurkar, problem och hur olika människor löser problem under olika omständigheter.”

Carole Bloch, verksamhetsledare PRAESA

PRAESA står för Project for the Study of Alternative Education in South Africa och grundades 1992 i Kapstaden. Organisationen bedriver läsfrämjande arbete för barn och ungdomar och verkar för att lyfta fram litteraturens betydelse för både individens och samhällets utveckling. I olika kreativa läs- och berättarprojekt fokuserar de på läslust, barnets självkänsla och tillgång till litteratur på sitt eget modersmål.

Foto: Marelize Lubowski

PRAESA

Av Annika Edlund

PRAESA är verkligen förebilder för alla oss som jobbar läsfrämjande runtom i världen. Genom sitt envetna arbete med att göra litteratur tillgänglig på flera olika språk och genom att ständigt stimulera berättande genom läsklubbar, volontärarbete och nätverkande. På deras webbplats och i sociala medier läggs kontinuerligt nya idéer och projekt upp.

Att bli kär i en bok kan vända hela inställningen till läsningen och livet ...

I Sydafrika växer många barn upp utan att ha läst en enda bok på sitt modersmål. Tidigare har det knappt funnits några barnböcker på flera av de officiella sydafrikanska språken, och antalet titlar är fortfarande få. Men PRAESA jobbar ständigt vidare med just detta och utvecklar verksamheten. Nyligen producerade de en översättning av Astrid Lindgrens bok *Bröderna Lejonhjärta* på isiXhosa. Boken finns att ladda ner gratis från webbplatsen och detta möjliggör att väldigt många fler nu kan läsa boken på sitt modersmål. På hemsidan under rubriken "Here's a Story" kan man också hitta nyproducerade exemplar av böcker på flera olika språk, samt idéer och handledningar för att läsa dem. PRAESA har ständigt nya idéer om hur man främjar högläsning och berättande, med fokus på att göra läsningen till en lek och på så sätt väcka

lusten till läsupplevelser. Genom att utgå från boken ges möjlighet att ställa frågor och fundera efter läsningen kring påståenden som "tänk om". Nu börjar nya berättelser att utvecklas i vår fantasi.

"Det räcker inte att producera material. Man måste också se till att det hamnar i rätt händer. Vi vill att alla ska bli mästare på att berätta", säger Carole Bloch som är verksamhetschef för organisationen.

PRAESA arbetar på plats i utsatta områden och satsar långsiktigt på kvalitativ skönlitteratur på flera olika språk. I verksamheten uppmuntras föräldrar, mor- och farföräldrar och lärare att dela läsupplevelser med barnen, och denna läsglädje är en stark motor och drivkraft för PRAESA. Att bli kär i en bok kan vända hela inställningen till läsningen och livet, det har PRAESA gett upprepade exempel på.

Organisationens arbete ger oss inspiration att oförtrutet arbeta med att sprida barnböcker, ordna läsklubbar och trigga berättarglädjen. Att lära barn och vuxna hur man njuter av historier och får fantasin att växa. Att få upptäcka hur roligt det är med böcker och berättelser.

En målsättning för PRAESA är att ge alla sydafrikanska barn möjligheten att bli fantasifulla och kritiska läsare – och författare – oavsett modersmål och socioekonomisk bakgrund.

Det är en hög målsättning men inte alls omöjlig. Låt oss göra PRAESA:s mål till vårt mål också!

2016

Meg Rosoff

Juryns motivering

”Meg Rosoffs ungdomsböcker talar till både känsla och intellekt. På en gnistrande prosa skriver hon om människans sökande efter mening och identitet i en besynnerlig och bisarr värld. Hon lämnar aldrig läsaren oberörd. Ingen bok är den andra lik i detta modiga och humoristiska författarskap.”

”Herregud, tänkte David.
Hade jag reagerat två sekunder
senare skulle han vara död nu.
Min bror skulle vara död men
jag skulle vara den som var
skärrad, förkrossad, knäckt av
skuldkänslor och förebråelser
och alla överallt skulle i resten
av mitt liv viska: Han är den där
killen som dödade sin bror.”

Ur **Justin Case**, Brombergs, 2007, översättare: Helena Riedelberg.

Originaltitel: **Just in Case**

Meg Rosoff föddes 1956 i USA men är sedan drygt trettio år tillbaka bosatt i London. Hon arbetade länge inom reklambranschen innan hon vid 46 års ålder debuterade som författare med romanen **How I Live Now** som blev en stor succé. Hennes författarskap omfattar ungdomsromaner, ett par bilderböcker, en roman för vuxna och en serie om fyra böcker för mindre barn om hunden McTavish.

Foto: Paul Musso

Meg Rosoff

Av Boel Westin

Den unga människans jakt på mening och identitet som ständigt återkommer i Meg Rosoffs ungdomsromaner är lika tidlös som viljan att korsa gränserna mellan barndom, ungdom och vuxenliv. Omständigheterna kan vara prövande, rentav fasaväckande, men det finns samtidigt plats för glimrande och humorfyllda historier om empati, trohet, kärlek och lojalitet. Insikten om att livet är föränderligt och att det hela tiden kan förvandlas är ett fundament för författarskapet. Ett lysande exempel är den halsbrytande skildringen av den femtonårige Davids yttre och inre förvandlingar i *Just in Case* (2006) där tron på ödet spelar en viktig roll. Ett annat är minnesromanen *What I Was* (2007), en berättelse om frigörelse, kärlek och individuellt uppvaknande som växer till en undersökning om hur det förflutna påverkar vår upplevelse av nuet. Redan i början av romanen får vi veta grunden för berättelsen: "Rule number one. Trust no one."

... hennes sprakande
prosa är ofta visuell
och målande, ibland
böljande filmisk.

"Mitt arbete är att tänka", har Meg Rosoff sagt och texterna är många gånger påfallande reflexiva. Det finns en särskild spänning i berättandet, en korsning mellan tydlighet och gåtfullhet, som obevekligt drar in läsaren i handlingen. Rosoff rör sig fritt mellan olika sätt att berätta och hennes sprakande prosa är ofta visuell och målande, ibland böljande filmisk. En bild

som kan tolkas i olika riktningar har ofta betydelse i hennes romaner och kan fungera som en väg in i romanens hjärta. I den suggestiva romanen *Picture Me Gone* (2013), skriven som en roadmovie, betraktar huvudpersonen ett fotografi och drabbas av djup längtan efter något älskat och förlorat, kanske kärleken från en far. Frågor kring förlust och minne är ständigt aktuella hos Rosoff, också i den senaste romanen *The Great Godden* (2020).

Målningar eller fotografier kan förvandlas till speglar av romankaraktärernas känslor och upplevelser, som i *How I live now* (2004), debutromanen. I den spelar en målning med den tydliga titeln "The Calm before the Storm" en sådan roll. Mitt i krigets vansinne, svält och oreda finns ingen tid för eftertanke, endast den omedelbara närvaron i vad som faktiskt sker har någon mening. Denna omskakande skildring av krigets skoningslösa villkor för överlevnad och kärlek gestaltas konsekvent ur den unga människans synvinkel. Att filtrera berättelsen genom det unga jagets perspektiv är också del av Rosoffs gestaltande metod, men de unga berättarna är alltid olika varandra. Ingen bok är den andra lik.

I Rosoffs verk blir värderingar, idéer och upplevelser ständigt ifrågasatta och förändrade. Ingenting är givet. Gud kan ta gestalt av en hormonstinn tonåring, som i den teologiska satiren *There is No Dog* (2011). Gränsen mellan djur och människa är aldrig tydlig i Rosoffs böcker. Hon skriver helst om hundar men kaniner, getter, älgar och hästar frekventerar också hennes berättelser. Att se och uppfatta världen genom djurets blick kan ge helt nya krafter.

Detsamma gäller för Meg Rosoff. Hennes berättande ger oss ny kraft att betrakta våra liv.

2017

Wolf Erlbruch

Juryens motivering

”Wolf Erlbruch gör viktiga livsfrågor tillgängliga och hanterbara för läsare i alla åldrar. Med humor och värme djupt rotad i en humanistisk grundsyn visar hans verk det lilla i det stora. Han behärskar mästerligt sin teckningskonst och bottenar i en lång tradition samtidigt som han öppnar nya kreativa fönster. Wolf Erlbruch är en omsorgsfull visionär.”

Wolf Erlbruch, **Anden, döden och tulpanen** (Lindskog förlag 2012). Originaltitel: **Ente, Tod und Tulpe**, 2007

Werner Holzwarth & Wolf Erlbruch, **Det var det fräckaste!** (Bergh, 1995). Originaltitel: **Vom kleinen Maulwurf, der wissen wollte, wer ihm auf den Kopf gemacht hat**, 1989

Wolf Erlbruch är född 1948 och är en tysk illustratör och bilderboksskapare. Han har gett ut ett tiotal egna bilderböcker och illustrerat närmare femtio titlar med texter av andra författare. Hans skapande bottnar i en lång tradition och präglas av kraftfulla linjer och grafisk träffsäkerhet. Verk som **Det var det fräckaste!** och **Anden, döden och tulpanen** har blivit stora framgångar världen över.

Foto: Stefan Tell

Wolf Erlbruch

Av Lennart Eng

"Fifteen minutes of fame", det är inte Wolf Erlbruch. Hur låter "tidlös"? Jo då är man närmare, men kanske lite väl högtidlig (i hans öron).

Men stopp! Är det barnlitteratur vi pratar om här?

Det är förmågan att vara egensinnig, att göra "sin grej" utan sidoblickar eller att låta sig påverkas av trender som ger oss de starkaste berättelserna, de som verkligen består.

Den integriteten har Wolf Erlbruch. I hans skapande finns en tydlig personlig drivkraft att själv utforska de ämnen som lyfts i böckerna.

Karaktärerna i Wolf Erlbruchs böcker kliver, ibland frejdigt, ibland varsamt, in i stora ämnen. Liv och död, frihet och identitet. Vem, vad, hur, varför? Där finns fler frågor än svar. Samtidigt får vi hjälpmedel

och hävstänger för att bearbeta och begrunda våra mänskliga villkor.

Men stopp! Är det barnlitteratur vi pratar om här? Precis, och det är just därför Wolf Erlbruch är en så utmärkt mottagare av Astrid Lindgren Memorial Award. Hans förmåga att närma sig och gestalta det vi kallar "svåra ämnen" öppnar för att prata och reflektera kring dem. Wolf Erlbruchs redskap är bilderboken, ett berättarmedium han behärskar till fulländning. Hans virtuosa teckningskonst har rötter bakåt och känselspröt framåt i sitt nyfikna experimenterande. Som i den klassiska sagan är böckernas karaktärer ofta djur men det som skiljer Wolf Erlbruch från många andra berättare är att djurkaraktärerna inte berövats sin "djuriskhet", det blir inte sockrat.

Nu känner jag att den här beskrivningen saknar ytterligare en pusselbit. Wolf Erlbruch kan nämligen också vara en riktig upptågsmakare. Den inte sällan drastiska men alltid kärleksfulla humorn är aldrig långt borta. På samma sätt som en Shakespeare-pjäs kan pendla mellan drama och spex finns det dynamiska, ibland tvära, växelspelet i hans böcker. Wolf Erlbruch är en skapare av bildberättelser för alla tider.

2018

Jacqueline Woodson

Juryns motivering

”Jacqueline Woodson låter oss möta unga människor som kämpar för att hantera sin utsatthet och finna en plats där tillvaron kan få fäste. På ett närmast tyngdlöst språk skriver hon fram berättelser med en djup och sammansatt klang. Jacqueline Woodson fångar en unik poetisk ton i en vardag som delas mellan sorg och hopp.”

”Leta efter skönheten,
säger min mamma. Leta
alltid efter skönheten.
Den finns hos alla du
möter. Flickan ler. Hon
har ett vackert leende.”

Ur *Hush*, Penguin, 2002.

Jacqueline Woodson, född 1963, är en amerikansk författare som skriver romaner, lyrik och bilderböcker. Hennes böcker handlar ofta om ungdomar i gränslandet mellan barndom och vuxenliv. Rasism, segregation, ekonomiska orättvisor, social utsatthet, fördomar och sexuell identitet är återkommande teman. Ett av de mest uppmärksammade verken är självbiografen **Brown Girl Dreaming** från 2014.

Foto: Stefan Tell

Jacqueline Woodson

Av Mårten Sandén

Jacqueline Woodson har skrivit ett fyrtiotal böcker för alla åldrar från förskolebarn till vuxna. Stilmässigt spänner hennes författarskap över alla genrer från realism till poetisk prosa, och berättartonen skiftar otvunget från det episka till det vardagliga. Hennes språk är alltid laddat, målande och effektivt, oavsett om hon använder det för beskrivande text i en mellanåldersbok eller till fjäderlätta diktstrofer i en impressionistisk skildring av tonåringens tillvaro. Alltid närvarande är också värmen i hennes blick på livet och på sina gestalter. Människorna hon berättar om har det ofta svårt, på grund av yttre omständigheter eller för att de brottas med motstridiga känslor, men både de och deras förutsättningar är alltid möjliga att förändra. Världen kan vara en hård plats i Woodsons böcker, men medkänsla och hopp finns ständigt inom räckhåll, och hon lämnar ingen åt sitt öde.

Woodson har sagt att hon som barn ständigt berättade historier, mer eller mindre (oftast mindre) sanningenliga, och att hon brukade skriva på allt från husväggar och trottoarer till papperspåsar och sina egna skor. Så är också den skrivna berättelsen ett viktigt och genomgående tema i många av hennes böcker. För de unga personer som Woodson skildrar är skrivande och läsande kraftfulla verktyg för att förändra sig själva och världen. Att se och berätta sin historia är på samma gång en källa till utveckling och en jublande upprorshandling. Ibland kan det vara en tröst när ingen annan tröst finns att få.

Jacqueline Woodson är en mycket amerikansk författare. De platser där hon låter sina berättelser utspela sig – oavsett om det är South Carolinas landsbygd,

anonyma småsamhällen med bensinmackar och villagator eller Brooklyns stadskvarter – är lätt igenkännbara även för den som aldrig själv besökt dem. Vi har sett dem i hundratals filmer och läst om dem i hundratals böcker. Men genom Woodsons penna får vi syn på de välbekanta miljöerna ur nya vinklar, i ett annat ljus. Hennes klarsynta och personligt förankrade tolkning får dem att vibrera av liv.

Även Woodsons romangestalter är välbekanta, knutna till en plats, en tid, en social ordning. De är otvetydigt och uppenbart amerikaner, oftast mer eller mindre samtida med författaren och oss själva. Vi kan placera dem genom allt från deras världsbild till musiksmak och klädstil. De har formats av sina personliga erfarenheter av motstånd, saknad, kärlek och hopp, men också av omvälvande händelser som den stora migrationen från Söderns småbruk till industristäderna i norr, av medborgarrättsrörelsen och kriget i Vietnam.

Och ändå lyckas Jacqueline Woodson ständigt berätta historier som kunde ha utspelats nästan var som helst, när som helst. För mig är detta själva nyckeln till hennes storhet som författare till böcker för barn och unga. Hon använder sina egna erfarenheter och den unika värld som omger just henne för att berätta om det som angår oss alla. De människor hon berättar om kunde levt på en annan plats, i en annan tid och vi hade fortfarande förstått det som händer dem, hur de påverkas och vad de känner. Jacqueline Woodsons romangestalter kunde ha varit alla människor. De kunde ha varit vi själva.

2019

Bart Moeyaert

Juryns motivering

”Bart Moeyaerts förtätade och musikaliska språk vibrerar av undertryckta känslor och outtalade önskningar. Med filmisk närvaro gestaltar han ögonblick där relationer ställs på sin spets samtidigt som berättelsernas komplexitet pekar på vägar vidare. Bart Moeyaerts självlysande författarskap understryker att böcker för barn och unga har en självklar plats i världslitteraturen.”

”Mamma, våra liv är sammanvävda’, säger Axel. ’Det är som det är.’ Han vrider om nyckeln i tändningen och markerar på så vis att han inte förväntar sig något svar. Bilen sjunger och brummar och nu är människornas ord överflödiga vare sig deras liv är sammanvävda eller inte. Dörrarna smäller igen som om de aldrig kommer att behöva öppnas igen och vi trycks allihopa bakåt av farten när Axel kör iväg.”

Ur **Kärleken vi inte förstår**, Gilla böcker 2019, översättare: Annika Johansson.
Originaltitel: **Het is de liefde die we niet begrijpen**

Bart Moeyaert är en belgisk författare, bosatt i Antwerpen. Han föddes 1964 och debuterade redan som nittonåring. I hans variationsrika författarskap ryms ungdomsböcker, poesi, dramatik, sångtexter, manus och essäer. Böckerna kommer ständigt ut i nya utgåvor och översättningar finns i mer än tjugo länder.

Foto: Susanne Kronholm

Bart Moeyaert

Av Katarina Kieri

I den traditionellt åldersuppdelade litteraturvärlden, där det grävs vallgravar mellan kategorierna, utgör Bart Moeyaerts böcker en välgörande motvikt. Det medför möjligen huvudvärk hos rigorösa gränssättare, men blir i förlängningen ett försvar för den unga människans rätt att vara människa på samma villkor som andra. I hans berättelser är alla, oavsett ålder, lika mycket i händerna på livet och döden. Vi utsätts för det vi utsätts för, tycks författaren mena, vi härbärgerar det vi måste härbärgera.

På liknande vis hyser Bart Moeyaert en tilltro till sina läsare. Hans skildringar är aldrig svartvita, det finns inga enkla uppdelningar mellan gott och ont, mellan hjältar och skurkar. Motiven för personernas agerande finns ofta i berättelsens utkanter, det kan vara en frånvaro, en trasighet, en brist som ibland bara anas. "Med filmisk närvaro gestaltar han ögonblick där relationer ställs på sin spets ...", stod det att läsa i motiveringen när Bart Moeyaert presenterades som 2019 års mottagare av Astrid Lindgren Memorial Award.

Det är inte svårt att skriva under på den formuleringen, det är bara att blunda så spelas scener ur hans berättelser upp på den inre bioduken – den kantstötta

familjen som trängs i en sommarhet bil i *Kärleken vi inte förstår*, Ward och hans vän som springer från Betjemans ägor i nyårskvällen efter att ha dödat en av hans gäss i *Bare hands*, Oskar och storebror Bossie i *Vintergatan* som sitter på en mur i sensommaren, blickar ut över kvarteret och slår vad med varandra om det blir damen eller hunden som tillsammans passerar varje dag som kommer att dö först.

Det är bara att blunda
så spelas scener ur hans
berättelser upp på den
inre bioduken ...

Men att det är "filmiskt" betyder inte att Moeyaerts böcker självklart skulle låta sig omvandlas till film. Det är i stället det litterära mästerskapet, den kvardröjande och skarpa blicken, som skapar så starka bilder och stämningar, som nyanserar och komplicerar, såväl på som mellan raderna.

2020

Baek Heena

Juryens motivering

”Med utsökt känsla för material, miner och gestik iscensätter Baek Heenas filmiska bilderböcker berättelser om barns ensamhet, möten och gemenskap. I hennes suggestivt uppbyggda miniatyrvärldar blandas molnbullar och sorbetmånar, djur, badféer och människor. Dörren till det vidunderliga står alltid öppen. Det är sinnligt, skarpt och svindlande.”

Baek Heena, **Magiska godiskulor**, Bokförlaget Trasten, (2020).
Originaltitel: **Al-sa-taang**, 2017

Baek Heena är en sydkoreansk bilderbokskonstnär född 1971. Hon arbetade med reklam och animationsfilm innan hon debuterade 2004. Hennes egensinniga och högst originella bilderboksvärld rymmer ett dussintal böcker som länge varit populära i Asien och sedan spreds ut i världen. Uttrycket kännetecknas av egentillverkade miniatyrfigurer, ofta skapade i lera, och miljöer som omsorgsfullt ljussatts och fotograferats.

Foto: Ewha Womans University

Baek Heena

Av Elina Druker

I Baek Heenas bilderbok *Magiska godiskulor* möts vi av en bild av ett barn som allvarlig betraktar en tuggummikula som han håller mellan tummen och pek-fingret. Världen runtomkring tycks försvinna och allt fokus ligger på just detta ögonblick av fascination och undran. Bilden kännetecknar den lyhördhet och nyfikenhet som Baek Heena visar i sitt bilderboks-berättande. Berättelserna fokuserar blicken på såväl vardagliga små ting som humoristiska och sinnliga skildringar av världen. Vardagen förvandlas hos Baek Heena, som i *Magiska godiskulor*, där den ensamma huvudpersonen via de magiska godiskulorna plötsligt får en förmåga att kommunicera med djur och föremål. Denna förvandling av hans omgivning leder till överraskande upptäckter. Pojken lyckas föra ett samtal med sin gamla hund, fånga ett meddelande från sin saknade farmor och – inte minst – tolka faderns tafatta ömhetsförklaring. Boken ger uttryck åt barns nyfikenhet och förmåga att se värde i det lilla, men öppnar samtidigt för frågor om livet, kring ensamhet och vänskap.

Baek Heena har berättat att boken och den tvådimensionella bildens begränsningar och möjligheter är en inspirationskälla för hennes arbete. Hennes böcker kan förstås i relation till en gammal barnlitterär tradition med dockor och leksaker, en tradition som hon förnyar på ett originellt sätt, vilket leder till helt nya och innovativa konstnärliga uttryck. För att skapa sina berättelser bygger konstnären upp scenografier i miniatyr, som hon befolkar med små figurer, och som sedan ljussätts och fotograferas. Om de tidiga böckernas karaktärgalleri ofta består av dockor skapade av kartong, bomullstyg, tråd och knappar, blir karaktärerna i de senare böckerna

alltmer animerade och plastiska. Här används i stället små figurer formade i lera, vilket leder till mer nyanserade och skiftande ansiktsuttryck, blickar och kroppsspråk.

Ett djärvt, kompromisslöst och högst originellt konstnärskap.

Baek Heenas unika arbetsprocess påminner om skapandet av ett teaterstycke, där berättelsens scenografi byggs upp i papper och kartong. När dess ramar och aktörer väl är på plats, tillåts läsaren kliva in i en fängslande värld och ta del av ögonblick ur olika karaktärers vardag, med såväl problem som glädjeämnen.

Trots att den innovativa tekniken är avgörande för böckerna, är det förmågan att förmedla drabbande berättelser som gör Baek Heena så speciell. Karaktärernas känsloregister – oavsett om det handlar om djur eller mänskliga gestalter – är brett och trovärdigt, greppet inbjudande och berörande. Det som uttrycks i böckerna är en respekt för individens upplevelse och värde och ett intresse för allas behov, känslor och drömmar. Oavsett om det som skildras är små barn, äldre personer, eller djur, framträder alla som sammanlänkade och värdefulla. Det som framträder i Baek Heenas bilderböcker är ett djärvt, kompromisslöst och högst originellt konstnärskap.

2021

Jean-Claude Mourlevat

Juryns motivering

”Jean-Claude Mourlevat är en lysande förnyare av sagans traditioner, öppen inför både det svåraste och det vackraste. Tid och rum upphävs i hans berättarvärldar, och på en drömsk och träffsäker prosa gestaltas eviga teman som längtan och kärlek, utsatthet och krig. Mourlevats ständigt överraskande författarskap fäster epikens urgamla väv vid en samtida verklighet.”

”Landet där den här berättelsen tar sin början befolkas av djur som går upprätt, talar, kan låna böcker på biblioteket, bli förälskade, skicka sms och gå till frisören. Grannlandet bebos av människor, som är de mest intelligenta av alla djur.”

Ur **Jefferson**, Lilla Piratförlaget 2021, översättare: Marianne Tufvesson.

Jean-Claude Mourlevat, född 1954, är en fransk barn- och ungdomsförfattare. Han debuterade 1997 och innan dess arbetade han som skådespelare och lärare. Kärleken till litteraturen är en röd tråd i hans verk, han skriver socialt inriktade romaner som spänner över genrer som saga, fabel och fantasy. Hans böcker finns översatta till närmare trettio språk, inklusive svenska.

Foto: Susanne Kronholm

Jean-Claude Mourlevat

Av Lena Kåreland

Med Jean-Claude Mourlevat fick en fransman för första gången en plats i raden av mottagare av Astrid Lindgren Memorial Award. Att kunna uppmärksamma fransk barnlitteratur på detta sätt känns både roligt och befogat. Mourlevat är dock en författare som i hög grad spränger nationsgränserna. Sagans värld, oprecis både vad gäller miljö och tid, tycks locka honom mer än en tydligt definierad och realistiskt återgiven verklighet.

Flertalet av Mourlevats böcker, vanligen brett upplagda och med ett högst varierat persongalleri, hör hemma i en klassisk berättartradition. Men författaren förhåller sig mycket fritt till vedertagna genrer och skapar egna universum i utkanterna av vår egen tillvaro, där det vardagliga färgas av det fantastiska. Intrigerna följer inga upptrampade stigar utan överraskar med nya, oväntade grepp. Till exempel kan Mourlevat låta sagan, det må röra sig om Riddar Blåskägg eller Tummeliten, växa ut till väldiga epos med en tidlös och allmängiltig prägel.

De parallella världar som han skriver fram kan dock ligga snubblande nära varandra. Skiljelinjerna är hårfinna mellan det fantastiska och det verkliga. Ibland kan det såsom i den hisnande dystopin *Terrienne* räcka med att ta av från huvudvägen vid en speciell avfart för att en ytterst skrämmande skuggtillvaro ska öppna sig, ett liv utan skratt och glädje, strikt reglerat och effektivt in i minsta detalj, men så sterilt att människorna dör av uttråkning och leda. I *Balafre* ges inblickar i livet i en fransk by under andra världskriget med rasism, angiveri och judeförföljelse. I denna berättelse dominerar realismen, men även här överskrids verklighetens ramar.

Mourlevat behandlar de stora, existentiella frågorna. Han skriver om kärlek och vänskap, liv och död, och precis som i Astrid Lindgrens författarskap upptar de utsatta barnen en stor plats. Barnen är ofta ensamma

och försummade i en vuxenvärld som inte tar sitt ansvar, inte räcker till och därför sviker. Läsaren fäster sig också vid hur uttrycksfullt Mourlevat formulerar sina reflektioner över livet. Hans prosa flyter fram musikaliskt, mjukt och poetiskt, och aldrig någonsin blir han didaktisk.

Det hindrar inte att man i de flesta av hans skildringar finner ett kraftfullt ställningstagande mot våld i alla former och ett engagerat försvar för kultur och humanism.

Bland hans karaktärer, av vilka flera är djur, kan vi träffa på hängivna bokslukare, bland andra den så sympatiska igelkotten Jefferson som regelbundet besöker biblioteket. Och nog är det sällan man i böcker för barn finner så ingående skildringar av storslaget uppbyggda bibliotek som hos Mourlevat. Biblioteken, det kollektiva minnets högborg, är rentav ståtligare än kungapalatsen.

En annan röd tråd är kampen mot förtryck och tyranni, något som ibland kan leda tankarna till Astrid Lindgrens *Bröderna Lejonhjärta*. Kampen kan föras av enskilda individer som i *L'Enfant océan* eller av ett helt folk som i *Le chagrin du roi mort* och *Combat d'hiver*. Striderna och de uppgifter som åläggs protagonisterna innebär ofta ett uppbrott. Personerna tvingas bryta upp och ge sig ut i världen för att ta upp striden mot onda krafter och slåss för frihet och solidaritet.

Resan, vandringen och sökandet, ger därför ofta struktur åt berättandet och har en symbolisk innebörd. Det handlar för den unga människan om en mognadsprocess, om ett vuxenblivande som inte sällan kan vara smärtsamt. Men att ge sig i väg, att lämna något, innebär också möjligheter. Nya dörrar öppnas mot framtiden. Och häri ligger en optimism och hoppfullhet som aldrig är långt borta hos Mourlevat.

2022

Eva Lindström

Juryns motivering

”Eva Lindströms gåtfulla bildvärld är i ständig förvandling. Träd flyttar utomlands, hundar antar enorma proportioner och föremål försvinner för att plötsligt återkomma. Med snabb penselföring och förtätad kolorit skapar Eva Lindström en mångtydig dialog i text och bild. Gränsen är flytande mellan barn, vuxna och djur. Med djupt allvar och vild humor brottas de med de eviga frågorna: Vilka är vi? Vart är vi på väg? Vem har tagit våra mössor?”

Eva Lindström, **Bron**
(Alfabeta, 2020)

Eva Lindström, **Hit med våra mössor**
(Alfabeta, 2009)

Eva Lindström föddes i Västerås 1952 och är utbildad vid Västerås Konstskola och Konstfack i Stockholm. På 1980-talet började hon arbeta som serietecknare åt olika tidningar och gav även ut seriealbum. Hennes första egna barnbok var **Kattmössan** som kom 1988. Idag har hon gett ut runt 35 egna bilderböcker samt illustrerat en lång rad böcker i samarbete med olika författare.

Foto: Susanne Kronholm

Eva Lindström

Av Lena Kåreland

Vad är det som gör Eva Lindströms bilderboksvärld så oemotståndligt lockande? Kanske fångas jag av det undanglidande i hennes sätt att bygga upp en historia, där handlingen ofta är minimal. Jag fascineras också av kopplingen mellan de djupt existentiella frågor som lurar under berättelsens yta och den speciella naivism med dragning åt det humoristiska och absurda som träder fram både i handling och bildspråk.

Lindströms bilderboksmiljöer är djupt originella. De landskap som hon målar fram är både gränslösa och drömlika och fyller vanligen hela uppslagen. Höga trädstammar reser sig mot himlen och inte sällan sitter en ensam fågel på en gren. Fåglar tycks vara viktiga för Eva Lindström. Boksidornas stora och ödsliga, ibland nästan tomma färgfält, ofta hållna i en blek färgskala, gör den geografiska markeringen vag. Fauna och flora är svåra att identifiera, och historien kan vara förlagd i stort sett var som helst i världen.

Böckernas gestalter, de må vara djur eller människor, är lika ovetande som bilderboksläsaren om var de egentligen befinner sig. Under den utflykt som företas i *Olli och Mo* (2012) utspelar sig denna dialog:

”Var är vi?”

”Här någonstans.”

Det hjälper inte att Olli är försedd med en kartbok. Kartorna är för svårtolkade. ”Här kan lika gärna vara där.” Mycket lämnas åt betraktaren att själv fylla i och fylla ut.

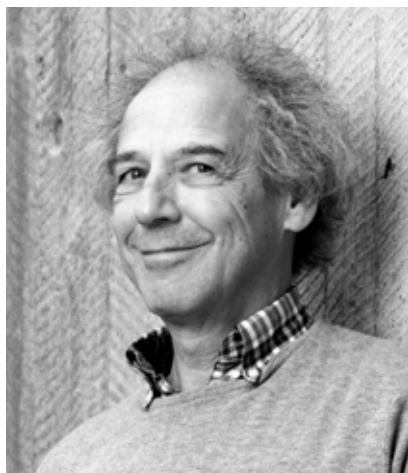
Hos Lindström är det mesta lågmält och nedskruvat. Texten är knapp, samtalen kortfattade och inriktade på det väsentliga. Men de få ord som fyller sidorna öppnar sig för många tolkningar. Jag tröttnar aldrig på att studera hur skickligt Lindström låter det stora ske i det lilla och hur hon får den enklaste vardag att bli dramatisk.

I den mångtydiga bilderboken *Bron* (2009) är en liten gris på resa i sin gula bil. Han letar efter en bro som visar sig omöjlig att nå. Den är avstängd, får han veta, men när allt kommer omkring tycks den överhuvudtaget inte finnas. *Bron* är ett utmärkt exempel på Lindströms förmåga att utmana läsarens invanda föreställningar. Kan man lita på vargar som ler så förbindligt med långa, vassa tänder? Ett underliggande hot anas på detaljnivå. Yxan ute på gården ger ilning av rädsla, men faran balanseras av trivseln vid kaffet och bullarna som vargarna dukar fram. Måste vargar vara ondskefulla?

Lindström behärskar till fulländning sina uttrycksmedel. Hon är en detaljernas mästare. Ingen linje dras i onödan. Inget föremål tecknas utan anledning, och inga repliker slängs ut på måfå. Den starka och medvetna koncentrationen i formgivning och layout blir en kontrastfull bakgrund till böckernas gestalter som mestadels uppträder osäkert, lätt vilsna och övergivna, inte sällan på jakt efter något. Det sökande som är utmärkande för Lindströms berättelser kan vara av två slag. Ibland ytterst konkret som i *Hit med våra mössor* (2009), där det gäller några försvunna mössor. Men sökandet kan också handla om en längtan efter närhet eller en vän som försvunnit.

Emellanåt skildrar Lindström ögonblick av stark gemenskap, ofta mellan en hund och en människa såsom i *Musse* (2016), en bok om en hundpromenad. Berättarjaget och den hund hon ibland går ut med befinner sig i en nästan folktom värld. De kompakta husväggarna avskärmar dem från världen i övrigt och fokus ligger helt på samvaron mellan hund och människa. Men berättelsen om *Musse* är betydligt mer än en skildring av ett barns så vanliga önskan om en egen hund. Det är en kärlekshistoria i bilderboksformat, där Lindström inte minst genom de agerandes blickar gestaltar allmänmänskliga känslor och allas vår längtan efter värme och samhörighet.

Medverkande

Henry Ascher

Barnläkare och professor i folkhälsa

Juryledamot sedan 2012

Tamernstitutet, sidan 47

Foto: Stefan Tell

Mats Berggren

Författare

Juryledamot 2002–2014

Sonya Hartnett, sidan 43

Foto: Stefan Tell

Ulf Boëthius

Litteraturforskare och professor emeritus, Stockholms universitet

Juryledamot 2002–2014

Guus Kuijer, sidan 59

Foto: Stefan Tell

Elina Druker

Professor i litteraturvetenskap, Stockholms universitet

Juryledamot sedan 2011

Baek Heena, sidan 91

Foto: Susanne Kronholm

Annika Edlund

Barnbibliotekarie och litteraturpedagog

Juryledamot sedan 2012

PRAESA, sidan 71

Foto: Stefan Tell

Agneta Edwards

Författare och litteraturpedagog

Juryledamot 2002–2011

Philip Pullman, sidan 27

Foto: Conny Palmkvist

Lennart Eng

Illustratör och författare
Juryledamot 2006–2018
Wolf Erlbruch, sidan 79
Foto: Stefan Tell

Katarina Eriksson Barajas

Professor i pedagogik,
Linköpings universitet
Juryledamot sedan 2021
Maurice Sendak, sidan 15
Foto: Susanne Kronholm

Birgitta Fransson

Journalist och litteraturkritiker
Juryledamot 2002–2012
Katherine Paterson, sidan 35
Foto: Stefan Tell

Lars H Gustafsson

Barnläkare och författare
Juryledamot 2002–2012
Lygia Bojunga, sidan 23
Foto: Stefan Tell

Per Gustavsson

Författare och illustratör
Juryledamot sedan 2019
Shaun Tan, sidan 55
Foto: Susanne Kronholm

Balsam Karam

Författare och barnbibliotekarie
Juryledamot sedan 2021
Barbro Lindgren, sidan 67
Foto: Susanne Kronholm

Medverkande

Mats Kempe

Författare och lektor i kreativt skrivande, Linnéuniversitetet

Juryledamot 2012–2021

Isol, sidan 63

Foto: Stefan Tell

Katarina Kieri

Författare

Juryledamot sedan 2014

Bart Moeyaert, sidan 87

Foto: Stefan Tell

Lena Kåreland

Professor emeritus i svenska, Uppsala universitet

Juryledamot sedan 2015

Jean-Claude Mourlevat, sidan 95
och Eva Lindström, sidan 99

Foto: Susanne Kronholm

Larry Lempert (f.d. ordförande)

Bibliotikare och f.d.chef för Internationella biblioteket i Stockholm

Juryledamot 2002–2015

Banco del Libro, sidan 39

Foto: Stefan Tell

Maria Lassén-Seger

Docent i barnlitteratur, Åbo Akademi

Juryledamot 2008–2021

Kitty Crowther, sidan 51

Foto: Stefan Tell

Janina Orlov

Översättare och litteraturvetare

Juryledamot sedan 2018

Christine Nöstlinger, sidan 19

Foto: Susanne Kronholm

Johan Palmberg

Rights Manager på Astrid Lindgren Aktiebolag och hennes barnbarnsbarn

Juryledamot sedan 2014

Foto: Stefan Tell

Ulla Rhedin

Bilderbokskritiker, författare och litteraturvetare

Juryledamot 2002–2014

Ryôji Arai, sidan 31

Foto: Peter Lundvall

Mårten Sandén

Författare

Juryledamot sedan 2018

Jacqueline Woodson, sidan 83

Foto: Stefan Tell

Boel Westin (ordförande)

Professor emeritus i litteraturvetenskap, Stockholms universitet

Juryledamot sedan 2014

Meg Rosoff, sidan 75

Foto: Susanne Kronholm

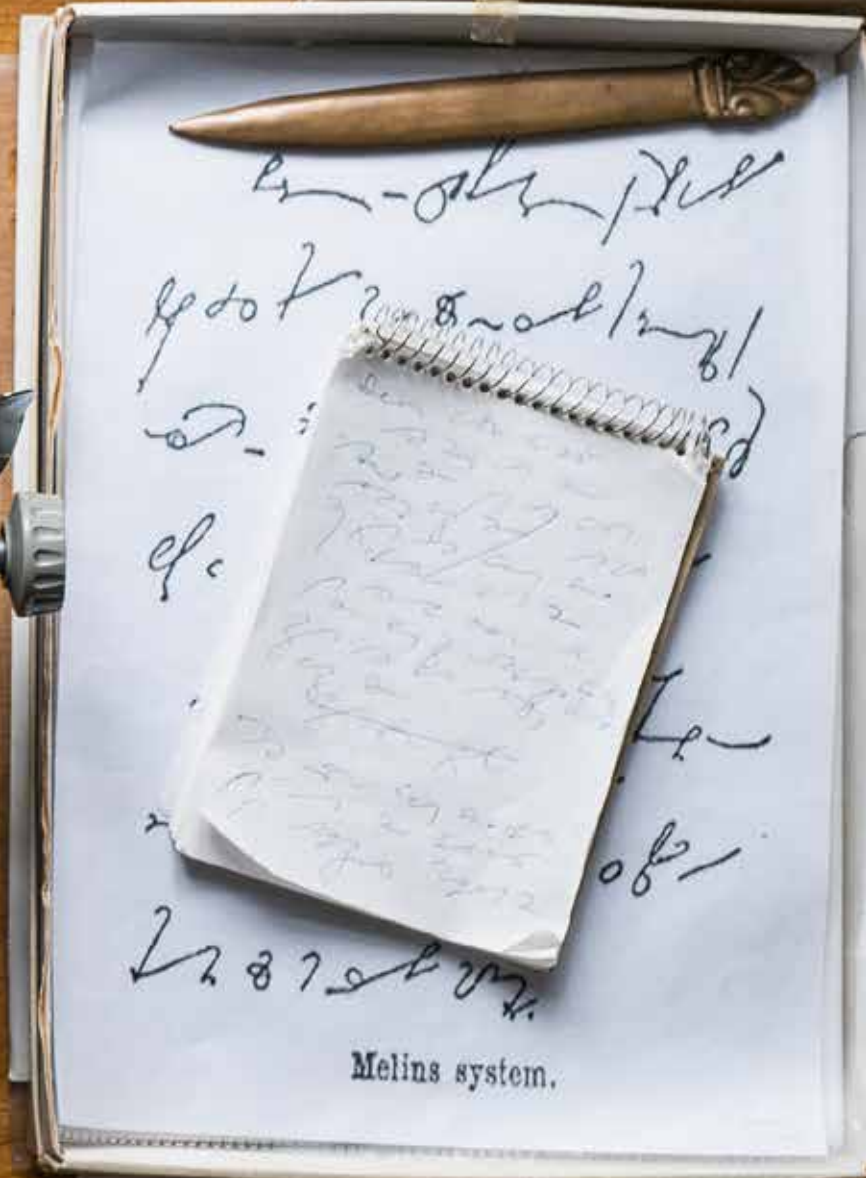

20.7.1995.

God skötte alla nagobungriga små barn för Peter och Kulturens läsebok i religionskunskani är det av religiösa skäl som gräddvargar inte får vara gräddvargar utan "i verkligheten vanliga stenar i skogen". Och vem är det som tillåter sig en så beaktlig för att inte säga enfallig tolkning? Gräddvargar är - sanna nipa ord - de otökaste och levande väsen (shura fegai) som känslar har skrämt en ugar från vettet. Och ingen väsenttolkare och ödeläggare ska med sitt goda minne komma och ~~smälla i vidgase~~ smälla i vidgase 6.000 barn. att "i verkligheten" finns det inga sagor. Rupp- nissar och vilövittor och skumtroll, vad är det för skänking "i verkligheten" enligt nyare tolkning? "Vad är det som gör att jag ser i skogen som inte finns i verkligheten?" Jag säger som rumpan- sarna "Vad är det som gör att jag ser i skogen?"

Per 22.1.1995 med hela texten

Astrid Lindgren

Av Johan Palmberg

”Priser och medaljer mottagas på torsdagar klockan 12–13.30.” En lapp med den texten skämtade Astrid Lindgren om att sätta upp på sin ytterdörr när prisregnet över henne var som mest ihärdigt. I hennes lägenhet på Dalagatan 46 i Stockholm står det också mängder av utmärkelser spridda lite här och var. Hon brukade säga att hon tyckte särskilt mycket om att få tunga statyetter, eftersom hon då kunde använda dem för att ställa upp fönstret när hon skulle vädra.

Den här något svala inställningen till hur hennes egen författargärning prisades gör att man kan tycka att det är ironiskt att världens största pris för barnlitteratur bär hennes namn. Å andra sidan är det svårt att tänka sig en bättre hyllning till Astrid Lindgrens liv och värv än en utmärkelse som sätter värde på barnens rätt till kvalitetskultur, och på läsningens förmåga att skapa mirakel.

Respekten för barn som läsare och som individer genomsyrade både Astrid Lindgrens böcker och hennes engagemang utanför skrivandet. I böcker om Pippi Långstrump, Bröderna Lejonhjärta och Ronja Rövardotter utmanade hon rådande konventioner om vad barnlitteratur fick vara, och vilka ämnen den fick ta upp. Än idag, 75 år efter hennes debut, fortsätter hennes sammanlagt runt hundra böcker, som finns översatta till över 100 språk, att både trösta och uppröra sina läsare.

Astrid Lindgren såg också till att använda den plattform som priserna gav henne för att uppmärksamma ämnen och frågor hon tyckte var viktiga. När hon mottog den tyska bokhandelns fredspris så förklarade hon sitt tacktal till ett brandtal mot barnaga, en fråga som just då debatterades livligt i Sverige. Detta bidrog också till att Sverige året därpå blev det första landet i världen att helt och hållet förbjuda alla former av våld mot barn.

”Priser och medaljer
mottagas på torsdagar
klockan 12–13.30.”

En gång, när Astrid Lindgren promenerade i Vasaparken i Stockholm, kom en kvinna fram och stack till henne en lapp där det stod ”Tack för att ni förgyllde en dyster barndom”. Till den händelsen återkom Astrid Lindgren många gånger. ”Det räcker för mig”, sa hon. ”Har jag lyckats förgylla en enda dyster barndom så är jag nöjd”. Den andan går igen hos alla de fantastiska författare, illustratörer och läsfrämjare som fått priset som bär hennes namn, även om deras ALMA-diplom lämpar sig ganska illa för att ställa upp fönster med.

Bibliografi

- Arai, Ryôji & Hiroshi Osada
Mizu no ehon, Kodansha, 2019
(*Almost nothing, yet everything*, Enchanted Lion Books, 2021)
- Arai, Ryôji & Hiroshi Osada
Mori no ehon = A forest picture-book, Kodansha, 2001
- Arai, Ryôji
Basu ni notte, Kaiseisha, 1992
(*När kommer bussen?*, Alfabet, 2006)
- Arai, Ryôji & Hiroshi Osada
Sora no ehon, Kodansha, 2011
(*Every color of light*, Enchanted Lion Books, 2020)
- Arai, Ryôji
Sûsû to Neruneru, Kaiseisha, 1996
(*Sussa och Natti*, Alfabet, 2006)
- Baek Heena
Alsat'ang, Bear Books, 2017
(*Magiska godiskolor*, Bokförlaget Trasten, 2020)
- Bojunga, Lygia
Corda bamba, Civilização, 1979
(*Maria på slak lina*, Opal, 1986)
- Bojunga, Lygia
O meu amigo pintor, José Olympio, 1987
(*Min vän målaren*, Opal, 1987)
- Bojunga, Lygia
Seis vezes Lucas, Livraria AGIR, 1995
(*Sex gånger Lucas*, Opal, 2004)
- Crowther, Kitty
La visite de Petite Mort, Pastel/l'École des loisirs, 2004
(*Lilla Döden hälsar på*, Bergh, 2012)
- Crowther, Kitty
L'enfant racine, Pastel/l'École des loisirs, 2003
(*Rotbarnet*, Bergh, 2011)
- Erlbruch, Wolf
Ente, Tod und Tulpe, Antje Kunstmann Verlag, 2007
(*Anden, döden och tulpanen*, Lindskog, 2012)
- Erlbruch, Wolf & Werner Holzwarth
Vom kleinen Maulwurf, der wissen wollte, wer ihm auf den Kopf gemacht hat, Peter Hammer Verlag, 1989
(*Det var det fräckaste!*, Bergh, 1995)
- Hartnett, Sonya
The Devil Latch, Viking, 1996
(*Jag är djävulen*, Bonnier Carlsen, 2006)
- Hartnett, Sonya
Thursday's Child, Penguin, 2000
(*Torsdagsbarn*, Atrium, 2010)
- Isol
Nocturno : recetario de sueños variados, Fondo de Cultura Economica, 2011
(*Nocturne : recept på drömmar, varierade och lättlagade (tar endast fem minuter)*, Alfabet, 2014)
- Kuijter, Guus
Het boek van alle dingen, Querido, 2004
(*Boken om allting*, Opal, 2009)
- Kuijter, Guus
Florian Knol, Querido, 2006
(*Florian Knol : ett alldeles vanligt kaos*, Opal, 2012)
- Kuijter, Guus
Voor altijd samen, amen, Querido, 1999
(*För alltid vi två – så det så*, Opal, 2004)
- Lindgren, Barbro
Bladen brinner, Rabén & Sjögren, 1973
- Lindgren, Barbro
Jättemhemligt, Rabén & Sjögren, 1971
- Lindgren, Barbro
Världshemligt, Rabén & Sjögren, 1972
- Lindström, Eva
Bron, Alfabet, 2020
- Lindström, Eva
Hit med våra mössor, Alfabet, 2009
- Lindström, Eva
Musse, Lilla Piratförlaget, 2016
- Lindström, Eva
Olli och Mo, Alfabet, 2012
- Moeyaert, Bart
Blote handen, Querido, 1995
(*Bare hands*, Front Street, 1998)
- Moeyaert, Bart
Het is de liefde die we niet begrijpen, Querido, 1999
(*Kärleken vi inte förstår*, Gilla Böcker, 2019)
- Moeyaert, Bart
De Melkweg, Querido, 2011
- Mourlevat, Jean-Claude
La balafre, Pocket Jeunesse, 1998

- Mourlevat, Jean-Claude
Le chagrin du roi mort, Gallimard Jeunesse, 2009
- Mourlevat, Jean-Claude
Le combat d'hiver, Gallimard Jeunesse, 2006
(*Winter Song*, Walker Books, 2008)
- Mourlevat, Jean-Claude
L'enfant océan, Pocket Jeunesse, 1999
(*The Pull of the Ocean*, Delacorte Press, 2006)
- Mourlevat, Jean-Claude
Jefferson, Gallimard Jeunesse, 2018
(*Jefferson*, Lilla Piratförlaget, 2021)
- Mourlevat, Jean-Claude
Terrienne, Gallimard Jeunesse, 2013
- Nöstlinger, Christine
Konrad oder Das Kind aus der Konservenbüchse, Oetinger, 1975
(*Burkpojken*, Rabén & Sjögren, 1976)
- Paterson, Katherine
Bridge to Terabithia, Crowell, 1977
(*Bron till Terabitia*, Bergh, 1980)
- Paterson, Katherine
The Great Gilly Hopkins, Crowell, 1978
(*Gilly Hopkins hittar hem*, Bergh, 1989)
- Paterson, Katherine
The Same Stuff As Stars, Clarion, 2002
(*Stjärnkikaren*, Libris, 2007)
- Pullman, Philip
Clockwork, or All wound up, Doubleday, 1996
(*Det förtrollade urverket*, Opal, 1999)
- Pullman, Philip
The book of dust. 1, La belle sauvage, Alfred A. Knopf, 2017
(*Lyras färd*, Natur & Kultur, 2018)
- Pullman, Philip
His dark materials. 1, Northern lights, Scholastic, 1995
(*Den mörka materian. 1, Guldkompassen*, Legenda/Natur & Kultur, 1997)
- Pullman, Philip
I was a rat, Doubleday, 1995
(*Råttpojken*, Opal, 2000)
- Rosoff, Meg
What I Was, Penguin Books, 2007
(*Den jag var*, X Publishing, 2010)
- Rosoff, Meg
The Great Godden, Bloomsbury, 2020
(*Gudars like*, Gilla Böcker, 2020)
- Rosoff, Meg
There is no Dog, Penguin Books, 2011
(*I begynnelsen var Bob*, X Publishing, 2012)
- Rosoff, Meg
Just in Case, Penguin Books, 2007
(*Justin Case*, Bromberg, 2007)
- Rosoff, Meg
Picture Me Gone, Penguin Books, 2013
(*Om jag försvann*, Gilla Böcker, 2017)
- Rosoff, Meg
How I Live Now, Penguin Books, 2004
(*Så har jag det nu*, Bromberg, 2005)
- Sendak, Maurice
Where the wild things are, Harper, 1963
(*Till vildingarnas land*, Bonnier, 1967)
- Tan, Shaun
The Arrival, Lothian Books, 2006
(*Ankomsten*, Kabusa, 2010)
- Tan, Shaun
Tales from Outer Suburbia, Allen & Unwin, 2008
(*Berättelser från yttre förorten*, Kabusa, 2012)
- Tan, Shaun
The Red Tree, Lothian Books, 2006
(*Det röda trädet*, Kabusa, 2010)
- Woodson, Jacqueline
Brown Girl Dreaming, Puffin, 2014
(*Brun flicka drömmer*, Natur & Kultur, 2018)
- Woodson, Jacqueline
Hush, Scholastic, 2001

of of ce

222 - C

18 - -

all m

eg / of

to s b

in a

Till Astrid Lindgrens minne

Få har gjort så mycket för barns rätt till ett rikt inre liv som Astrid Lindgren. Hon förnyade barnlitteraturen och hennes berättelser älskas jorden över. Hon var också en grundmurad humanist som tog plats i samhällsdebatten – alltid med barnen och deras framtid i fokus. När Astrid Lindgren vid 94 års ålder gick bort 2002, instiftade Sveriges regering ett internationellt pris i syfte att hedra hennes minne och öka intresset för barn- och ungdomslitteratur i världen. Astrid Lindgren Memorial Award administreras av Kulturrådet.